

Духовні ДЖЕРЕЛА

13. осінь 2010

3

Джордж Вуд
10 факторів заснування
апостольської Церкви

8

Дон Джордж
На шляху до жнив

14

В. Наннелі
Що говорить Біблія про
неможливість втратити
спасіння

21

Джеймс Хернандо
Поводження з молодшими
служителями. Принципи
духовного лідерства на
основі привітань Павла

24

Ендрю Темплтон
Виконуємо
Велике Доручення
через учнівство

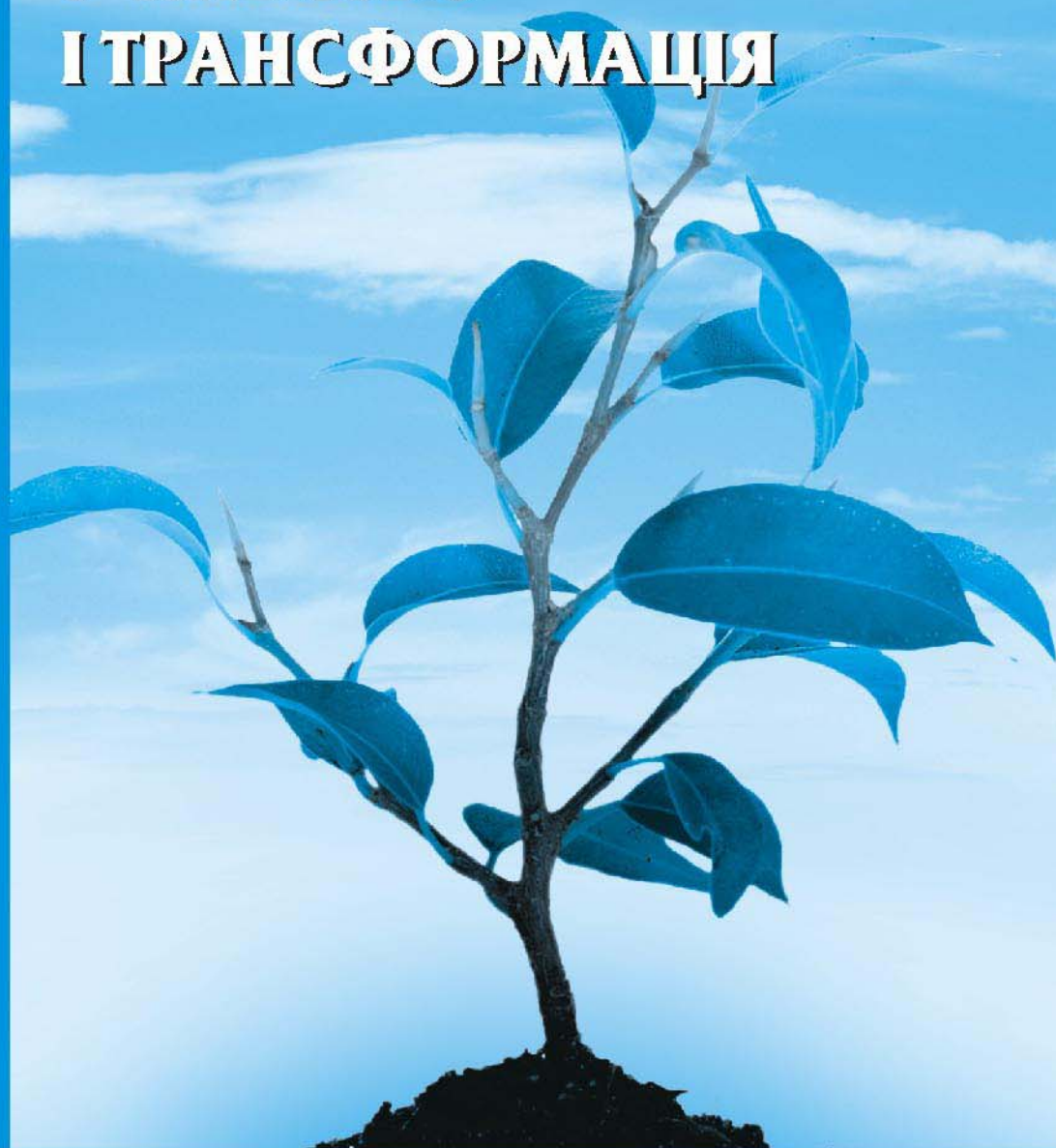
26

Вільям Фарлі
Велика
пелагіанська суперечка

30

Едгар Лі
Хрещення Святим Духом.
Життя і служіння Христа

УЧНІВСТВО І ТРАНСФОРМАЦІЯ

ВИБРАНІ СТАТТІ ДЛЯ ХРИСТІЯНСЬКИХ ЛІДЕРІВ ТА ПАСТОРІВ

РОБИ З НАМИ РОБИ, ЯК МИ

За часів мого дитинства по телевізору регулярно транслювалася дитяча спортивна програма під назвою «Роби з нами, роби як ми, роби краще за нас». Ці слова, як ніякі інші, можуть бути девізом учнівства.

Апостол Павло, кажучи «наслідуйте мене, як і я Христа», вказував кінцеву мету наслідування йому - бути подібним Христу, мати «характер Христів», що, погодьтеся, набагато більш значуще і важливіше, ніж домогтися майстерності в тій чи іншій сфері служіння. Як же нам - служителям - передати нашим учням не тільки наше знання, здібності, навички, але і «характер Христів», сталість, відданість, вірність? Як нам не «заслужити» слів Христа, сказаних ним про фарисеїв: «Отже все, що вони скажуть вам, робіть і виконуйте; та за вчинками їхніми не робіть, бо говорять вони та не роблять» (Мт. 23:3)? У контексті нашого з вами служіння, на жаль, іноді можна сказати так: «Отже все, що вони говорять про те, як вести себе в сім'ї, робіть, але не наслідуйте їм у цьому», або «так, як вони вчать вас поводити-

ся з людьми, поводьтеся, але не робіть так, як вони поступають».

Працюючи свого часу на сезонній роботі в Латвії будівельником з братами з нашої церкви, що мало на увазі також спільне проживання і навіть проведеного часу (хоча, до слова сказати, вільного часу, крім неділі у нас практично не було), я швидко зрозумів, хто проповідник лише на словах, а хто і на ділі. Знаменно, що мені хотілося наслідувати тих, які були не найосвіченіші проповідники, але справжні християни, здатні прийти на виручку за першим покликком, показати на особистому прикладі, що означає бути «рабом Христа» і любити свого брата. З тих пір пройшло багато років, я отримав богословську та світську освіту, що, звичайно ж, допомагає мені як проповідника і служителя, але рівнятися я, як і раніше, хочу на тих, хто був для мене світлом.

Леонід Бірюк

№ 13. ОСІНЬ 2010

«ДУХОВНІ ДЖЕРЕЛА»

Видавець — Всеукраїнський Союз Церкви Християн Віри Євангельської
Головний редактор *В. М. Боєчко*, координатор проекту *Террі Гібс*.

Редакційна колегія:

М. С. Паночко, Омар Байлер

Адреса редакції:

«Лайф Паблішерс», 79008, м. Львів, а/с 890.

Тел. (032) 276 95 97. Електронна пошта: gsamaritan@i.ua

© Лайф Паблішерс

ISSN 0201-4793

LE 03-UK-1200

Передрук статей дозволяється тільки згідно письмової згоди видавництва «Лайф Паблішерс».

За участю Української християнської місії відродження і милосердя «Добрий самарянин», ліцензія ДК № 1141 від 05.12.2002 р. Адреса: 79010, м. Львів, вул. Пекарська, 59.
Підписано до друку 22.11.2010. Формат 60x84 1/8. Наклад 2000 прим.

10 факторів заснування апостольської Церкви

На прикладі 19-го розділу Книги Дій Апостолів

У 19-му розділі Книги Дій Апостолів Лука описав найуспішніший досвід заснування церкви в історії християнства. З самого початку церква налічувала 12 духовно дрімаючих учнів, але за 30 місяців так розрослася, що понад 25000 людей зібралися на стихійний мітинг в амфітеатрі, щоб виразити свій протест проти такого росту: він несприятливо відбивався на язичницькій економіці.

Якби ми зустрілися з подібною ситуацією у наші дні, то всі представники гріховної індустрії – порнографії, аморальних телепередач, виробників тютюну і алкоголю (список можна продовжити) – відреагували б на широке розповсюдження Благі Вістки у світській культурі з не меншим поривом.

Історія заснування церкви в Ефесі під керівництвом апостола Павла має корисний перелік факторів, які можна використовувати для оцінки наших власних зусиль з розповсюдження Євангелії у 18000 населених пунктів Америки, у яких нема жодної церкви Асамблей Божих.

Отже, 10 факторів успіху у заснуванні церкви, описаних у 19-му розділі Книги Дій Апостолів.

ЧАС

На початку другої місіонерської подорожі апостол Павло мав намір відправитися в римську провінцію Асія, проте Святий Дух утримав його

від цього (Дії 16:6). Ефес був ключовим містом Асії, і цілком зрозуміле бажання Павла відвідати його. Згідно з його стратегією, основні благовісницькі зусилля слід зосередити на містах, а вже з них прагнути заснувати церкви в довколишніх регіонах.

В кінці другої місіонерської подорожі він зробив у Ефесі коротку зупинку і пообіцяв: «Вернусь знову до вас, коли буде воля Божа» (Дії 18:21). Лише з часом ми розуміємо, чому Святий Дух не допустив його до Ефесу раніше.

Під час першої місіонерської подорожі Павло засновував церкви на схід від Ефесу; під час другої – на захід від нього. Коли в третій подорожі він нарешті прибув до Ефесу, то опинився прямо посередині між західними і східними церквами – ідеальне розташування для відправки кур'єрів з листами, призначеними для укріплення ще незміцнених церков і їх настанови в здоровій доктрині та практиці.

Крім того, Святий Дух розумів, що Павлові необхідно набути досвіду в заснуванні церков, перш ніж братися за Ефес. Павло навіть порівнює свій досвід в Ефесі з боротьбою зі звірами (1Кор. 15:32). В Ефесі йому належало зіткнутися з невідомими раніше труднощами. У цьому місті змішалися Схід і Захід, тут язичницьке поклоніння кристалізувалося в одному з семи чудес древнього світу – храмі Артеміди.

Взяття цього міста вимагало чималих зусиль, і це було відомо Святому Духу. Саме тому Павлові довелося чекати слухного часу. Не слід мчати стрімголов за наступною церквою, не чекаючи Духа. Зупиніться і задайте собі питання: «Чи варто це робити зараз? Чи дає Святий Дух зелене світло? Чи не втрачаємо ми стратегічну можливість?»

ШАБЛОН

Шаблон – це зразок, або модель, за якою виготовляється який-небудь продукт. Певний шаблон простежується і в подіях, що сталися після знайомства Павла з 12 номінальними віруючими з Ефесу.

Отже, як же все відбувалося? До Павла Ефес відвідав прекрасний оратор і проповідник Аполлос. Аполлос був освіченим

евреєм з Олександрії, який володів досконалим знанням Письма, відрізнявся великим завзяттям і викладав правильне вчення про Христа. Проте йому було відомо лише про Іванове хрещення, тому Акилла і Прискилла таємно розповіли йому, що відбувалося насправді. Найбільшою вадою Аполлоса була відсутність знань про особистість і дії Святого Духа. Ця же вада була і у всіх 12 учнів, знайдених Павлом в Ефесі. Найімовірніше, саме Аполлос, і навернув їх у віру, бо їм теж було відомо лише про Іванове хрещення.

Павло запитав у них: «Чи прийняли ви Духа Святого, увірувавши?» (Дії 19:2).

Питання Павла є ключовим для п'ятидесятницької доктрини про хрещення Духом і наділення силою згори. Він поставив запитання, використовуючи граматичну форму прислівника аориста («увірувавши»), а також застосовуючи аорист і до основного дієслова («прийняли»). У грецькій мові, якщо прислівник аориста використовується разом з дієсловом у цій же формі, то описувані дії можуть бути або одночасними, або послідовними.

Наприклад, Юда сказав: «Згрішив (аористична форма основного дієслова) я, зрадивши (дієприслівник аориста) Кров невинну» (Мт. 27:4). Очевидно, що в даному випадку гріх і зрада – дії одночасні.

Проте поглянемо на Євангеліє від Матвія (22:25): «Перший, одружившись (дієприслівник аориста), помер (аористична форма основного дієслова)». Очевидно, що тут одруження і смерть – події послідовні.

У Книзі Діян Лука описує хрещення Духом як подія, наступне за зверненням у віру (Дії 2:4; 8:17; 9:17), а також те, що відбувається одночасно зі зверненням у віру (Дії 10:44-48).

Безсумнівно, 12 ефеських віруючих були послідовниками вчення Христа, адже вони називалися учнями. Павло не вважав їх неповноцінними віруючими. Його цікавило тільки одне питання: чи прийняли вони Святого Духа або в момент звернення до віри, або після нього? Відповідь на це питання цілком однозначна: «Ні» (Дії 19:2).

Вже під час першої зустрічі з ними Павло розібрався в суті проблеми – чому громада віруючих в Ефесі налічувала лише 12 бездіяльних учнів.

Павло знав: для того щоб церква в Ефесі почала зростати і надавати відчутний вплив на місто, до неї потрібно було застосувати шаблон Єрусалимської церкви. Необхідно було починати з запаленого Духом кістяка.

Кемпбелл Морган, хоча і не п'ятидесятник, зазначає у своєму коментарі до Книги Діян: «Аполлос, єврей, виходець з Олександрії, освічений, навчений в Писанні, гарячий духом, акуратний у вченні, сміливий проповідник, не міг завести своїх учнів ні на крок далі тієї позначки, до якої він дійшов сам ... Але прийшов Павло і підняв 12 сплячих учнів на абсолютно новий рівень зовсім не тому, що він був краще Аполлоса, а тому, що мав більш повним знанням і багатшим досвідом».

Необхідно визнати, що заснування церкви базується не просто на розумінні демографічної ситуації, майстерному керівництві, наборі потрібних навичок, дарів, фінансів і грамотного плану. Нічого не вийде без Святого Духа. Давайте по-

ступати як апостол Павло, насамперед який запитав кістяк нової церкви: «Чи прийняли ви Святого Духа, як увірували?» Віруючі інших конфесій цим питанням не задаються. Ми ж без нього не зможемо досягти таких же результатів, як у апостолів.

Давайте засновувати церкви на кістяку сповнених Духом віруючих.

ВЧЕННЯ

Метод служіння Павла в Ефесі можна описати як апологетику віри. Павло наводив дуже переконливі аргументи (Дії 19:8). Простіше кажучи, він знав, на які питання люди шукають відповіді, і саме його відповіді відрізнялися повнотою знання і переконливості.

У наші дні ми йдемо на будь-які заходи на переконання людей, крім однієї, найдієвішою: давати відповіді на сокровенні питання.

Павло наставляв Тимофія, який згодом змінив його на посаді пастора в ефеській церкві: «Старайся поставити себе вірним перед Богом, робітником без докору, який вірно навчає словом правди» (2Тим. 2:15). Павлу вторить апостол Петро: «Бувайте завжди готові дати відповідь кожному, хто домагається від вас слова про вашу надію, з лагідністю і страхом» (1Птр. 3:15).

Для створення міцної церкви необхідно певний зміст. Музика, зовнішні прояви, дружелюбність, реклама – все це приваблює. Але серцевиною нашого підходу має бути учнівство. Не ганяйтеся за численною церквою – ми повинні прагнути наставити покликаних, сформувати справжню, живу Церкву Христа.

У Ефесі Павло відповідав на численні запитання. Ми знаємо три місця, в яких він викладав: 3 місяці – в синагозі (Дії 19:8), 2 роки – в училищі Тирана (Дії 19:10) і невпинно – в будинках всіх бажаючих (Дії 20:20).

Особливий інтерес представляє училище Тирана. На мій погляд, цей епізод описує фактор, яким в сучасних церквах чомусь нехтують: інтенсивність процесу учнівства. Неможливо провести глибинні перетворення в житті людини, спілкуючись з нею

всього годину чи дві по суботах і неділях.

В одній з інтерпретацій тексту з Книги Дій (19:9) – так званої західної інтерпретації – наводяться години, під час яких Павло викладав в училищі Тирана: з 11 ранку до 4 годин дня. Це був час сієсти, але Павло використовував прийнятну в даній культурі «тиху годину» для настанови віруючих.

Давайте порахуємо години. П'ять годин на день протягом двох років. Припустимо, уроки проходили 5 днів на тиждень, при цьому кожен рік канікули тривали 4 тижні. Разом виходить 1200 годин навчання в рік (5 годин щодня x 5 днів x 48 тижнів = 1200 годин).

Не дивно, що з Ефесу Добра Новина поширилася по всій римській провінції Асія. Павло проводив інтенсивний курс навчання і наставляв віруючих в Євангелії. Він створив діючу церкву, а не просто таку, що споглядає служіння інших.

Кожна наша церква повинна вважати себе біблійної школою, в якій парафіян вчать благовістити. Запам'ятайте нашу формулу: кожен член церкви повинен вчитися, рости, свідчити, ставати лідером.

КОМАНДА

Вся Асія почула Слово Боже (Дії 19:10). Яким чином? Завдяки учням. У Павла були помічники, двоє з них нам відомі – Тимофій і Ераст (Дії 19:22). Згодом помічники Павла стали пресвітерами церкви (Дії 20:17). Проживання для себе і своїх товаришів Павло забезпечував власною працею (Дії 20:34). У посланні із Ефесу до коринтян Павло перелічує тих, хто брав участь у служінні разом з ним: Состен, Стефан, Фортунат, Ахаїк (1Кор. 1:1; 16:17), Аполлос (1Кор. 16:12; 2Кор. 8:18, 19), Акилла і Прискилла (1Кор. 16:19), Тит (2Кор. 8:16, 17).

Іншими словами, Павло не діяв як герой-одинак. Він наставляв майбутніх керівників церкви. Він ніс служіння пліч-о-пліч поруч з ними. Він навіть не намагався діяти поодиноці. Змінити ціле місто можна, лише діючи в команді.

ПРАЦЯ

Погляньмо правді в очі: заснування церкви (та й будь яке інше служіння) – це важка праця.

Ми знаємо, що вдень Павло викладав в училищі Тирана, а увечері відвідував будинки бажаючих. А чим він займався уранці? Робив намети. І «хустинки та пояси» з його робочого місця (Дії 19:12) були не тонкими і чистими хустинками, а ряднинами і захисними фартухами. Говорячи про свою роботу в Ефесі, Павло зауважує, що він був працелюбним і успішним ремісником (Дії 20:34, 35).

У місті, де фінансова вигода служила натхненням для всіх релігійних атрибутів (срібні раки Артеміди експортувалися по усьому світу), Павло ні від кого не захотів ні золота, ні срібла, ні одягу.

Пізніше, описуючи своє служіння в Ефесі, Павло говорив не про чудеса (яких сталося чимало), а про приземлені речі. Він ніколи не вкладав гроші у чудеса. Він постійно вкладав в оточуючих, а не в себе.

Я пригадую пастора, церква якого присвятила цілий день роздачі їжі і розповсюдженню Благої Звістки біднякам. Коли пастора запитали, чи будуть вони повторювати таке служіння, він відповів: «Ні. Занадто багато турбот». Недивно, що його церква не зростає.

Заснування церков (та й будь яке інше служіння) не для «безпечних на Сіоні».

СЛЪЗИ

Служінням можна так захопитися, що пропаде чутливість до людей. Павло працював, не зважаючи на величезний тиск, проте «служив Господу з усякою покорою, із гарячими слізьми та з напастями» (Дії 20:19). Тож давайте будемо працювати так, щоб не загубити чутливості.

Я пригадую своє пастирське служіння, і найбільше задоволення мені приносить не створена нами структура, не кількість прихожан, не ріст пожертвувань на служіння. Найбільше задоволення приносять змінені серця людей та їхнє життя.

Історія заснування церкви в Ефесі під керівництвом апостола Павла має корисний перелік факторів, які можна використовувати для оцінки наших зусиль.

Заснування церкви базується не просто на розумінні демографічної ситуації, майстерному керівництві, наборі потрібних навичок, дарів, фінансів і грамотного плану. Нічого не вийде без Святого Духа.

Лука так описує прощання Павла з керівництвом ефеської церкви: «Немає ж було плачу у всіх, і, впавши на шию Павлові, цілували його, сумуючи найбільше через те слово, що він сказав, що більше не зможуть обличчя його бачити» (Дії 20:37, 38). Такі стосунки і відданість можливі лише з людьми, яких щиро любиш.

Мені сумно, коли служителі із задоволенням залишають церкву, або коли церква тішиться, що її залишає служитель. Це означає, що щось важливе опущене, щось, без чого неможливо уявити здорову і зростаючу церкву.

Тож давайте, будуючи нові церкви, відноситися до оточуючих із співчуттям.

ТРУТ

Трут – це горюча речовина, яка використовується для розпалювання полум'я. Головне її призначення – запалювати.

Без сумніву, що це відбувалося в Ефесі. Люди брали хустини і пояси з майстерні Павла, покладали їх на хворих та одержимих, і ті зцілюлися.

Павло все робив правильно: навчав, працював, благовістував. Але для вибухового росту церкви необхідні прояви Божої дії.

Багато років тому пастор Мунг проповідував з моїм батьком на північному-заході Китаю. Коли гоніння дещо послабилися, він відновив свою церкву у 1983 році з 30 старими людьми. Коли у 2004 році він помер у віці 96 років, ця церква налічувала 15000 осіб. Прямо перед смертю пастора його запитали: «Як це сталося?»

Пастор відповів: «Христос той самий вчора, сьогодні і навіки, ...а ми багато молилися». Після цього він описав численні чуда, які Господь звершив у цьому місті.

Давайте ж описувати заснування церкви та її ріст не з погляду наших зусиль, а з погляду діянь Господа (Дії 14:27).

Ще один приклад трута в Ефесі – це переломний момент в історії семи окультистів – синів Скеви, які відчули, як ім'я Христа вибухає у їхніх руках, як зброя, яка невірною

використовується (Дії 19:13-20).

Задумайтеся над цією аномалією. Це було найбільш вражаюче чудо за час трирічного перебування Павла в Ефесі, а він не мав до нього жодного відношення. Але ефект був справлений, і не лише на звичайних громадян, яких «обійняв страх», але й на віруючих, які відразу ж спалили всі атрибути окультичних практик, які збереглися у них після навернення у віру.

Коли сила Святого Духа потрясає церкву, виявляється, що багато віруючих зберігають в собі «темні атрибути» ворога людського. Якби всі члени наших церков також зібрали свої гріховні відеофільми, диски, журнали, книги, пляшки, нелегальні наркотики – то вийшло би величезне багаття. Це все у них зберігається, тому що вони не бачать в церкві проявів сили Духа.

Церква починає рости у геометричній прогресії, коли ми підкидаємо трут – подію чи ряд подій, якими може керувати лише Святий Дух, обставини, які катапультують церкву на цілком новий рівень росту і впливу.

ЖАЛО

Звичайно, ми хотіли б не відчувати уколу жала. Але без нього заснування церкви немислиме. У своєму посланні з Ефесу у кінці третьої місіонерської подорожі Павло пише коринфській церкві про жало у тілі, від якого, не зважаючи на молитви, йому ніяк не вдається позбавитися.

Павло так і не уточнює, що це за жало, і добре, що це залишилося таємницею, – адже у кожного з нас своє жало.

Мені не відоме жодне ефективне служіння чи заснування церкви, яке б відбувалося без страждань зі сторони керівництва.

На жаль, я не можу пообіцяти служителям, які засновують церкви, легке життя. Вони зустрінуться з труднощами і перешкодами, які не зникнуть, не зважаючи на всі наші молитви та зусилля.

Але не можна допустити, щоби жало нанесло поразку нашій місії. Ми може-

мо свідчити, як Павло: «Досить тобі благодаті Моєї, бо сила Моя в немочі звершується» (2Кор. 12:9).

ПРОЗОРИСТЬ

У своєму прощальному зверненні Павло говорить ефеським пресвітерам: «Ви знаєте з першого дня, як прийшов я в Азію, як пробував я з вами всякого часу» (Дії 20:18).

Сильна заява. Жодного пробілу в житті апостола, жодних поступок гріху, ніякої лінії чи потурання власним бажанням. Цей служитель не очікував сприятливої погоди для своїх дій.

У посланні коринтянам з Ефесу Павло пише, що ніколи не носив покривал (2Корю 3:13-18). Не було жодної різниці між його образом служителя і його особистістю, тобто, говорячи сучасною мовою, і за кафедрою, і в приватному житті це була одна й та ж людина.

Заснування церкви тільки тоді буде приносити плоди, коли служителі будуть діяти щиро. Наше завдання – жити так, щоб ми могли з чистою совістю сказати: «... щоб себе за взірць дати вам і щоб бути прикладом для вас» (2Сол. 3:9).

ЗАГРОЗИ

Засновники церкви не повинні забувати про небезпеки. Павло був наготові. Він попереджав ефеських пресвітерів про дві загрози добробуту церкви: 1) вовки, що приходять ззовні, і 2) люди, які піднімуться з віруючих і будуть спотворювати істину, щоб потягнути за собою інших (Дії 20:28-30).

Вовки приносять розорення. Вовки розривають людей. Істинна природа вовків та лжевчителів – розділяти народ своїм неухильним бажанням прославитися. Понад все їх цікавить створення своєї власної церкви, власного гнізда, а не створення Церкви Христа.

Отже, благочестиві керівники церкви повинні стежити за її добробутом, бо ж Христос заплатив за нього Власною кров'ю.

Але, перш ніж наставити пресвітерів

стежити за паствою, Павло нагадує їм «пильнувати себе» (Дії 20:28). Отже, пильнувати треба себе і служіння. Перш ніж брати на себе відповідальність за оточуючих, потрібно простежити свій стан. Ви – лише наглядач, а не великий начальник. Ми – захисники Божого народу, які пам'ятаємо про надвисоку ціну, заплачену за довірене нам багатство.

ВИСНОВОК

Динамічне заснування церков і їхній ріст відбувається при умові дотримання наступних 10 факторів:

- Час
- Шаблон
- Вчення
- Команда
- Праця
- Сльози
- Трут
- Жало
- Прозорість
- Загрози

Погляньте, які виходять результати, коли всі ці елементи присутні у заснуванні церкви: «Так потужно росло слово Господнє і укріплялось!» (Дії 19:20).

Нехай дарує нам Господь такі ж плоди у всіх населених пунктах, коли ми будемо з ревністю засновувати нові церкви і пробуджувати вже існуючі.

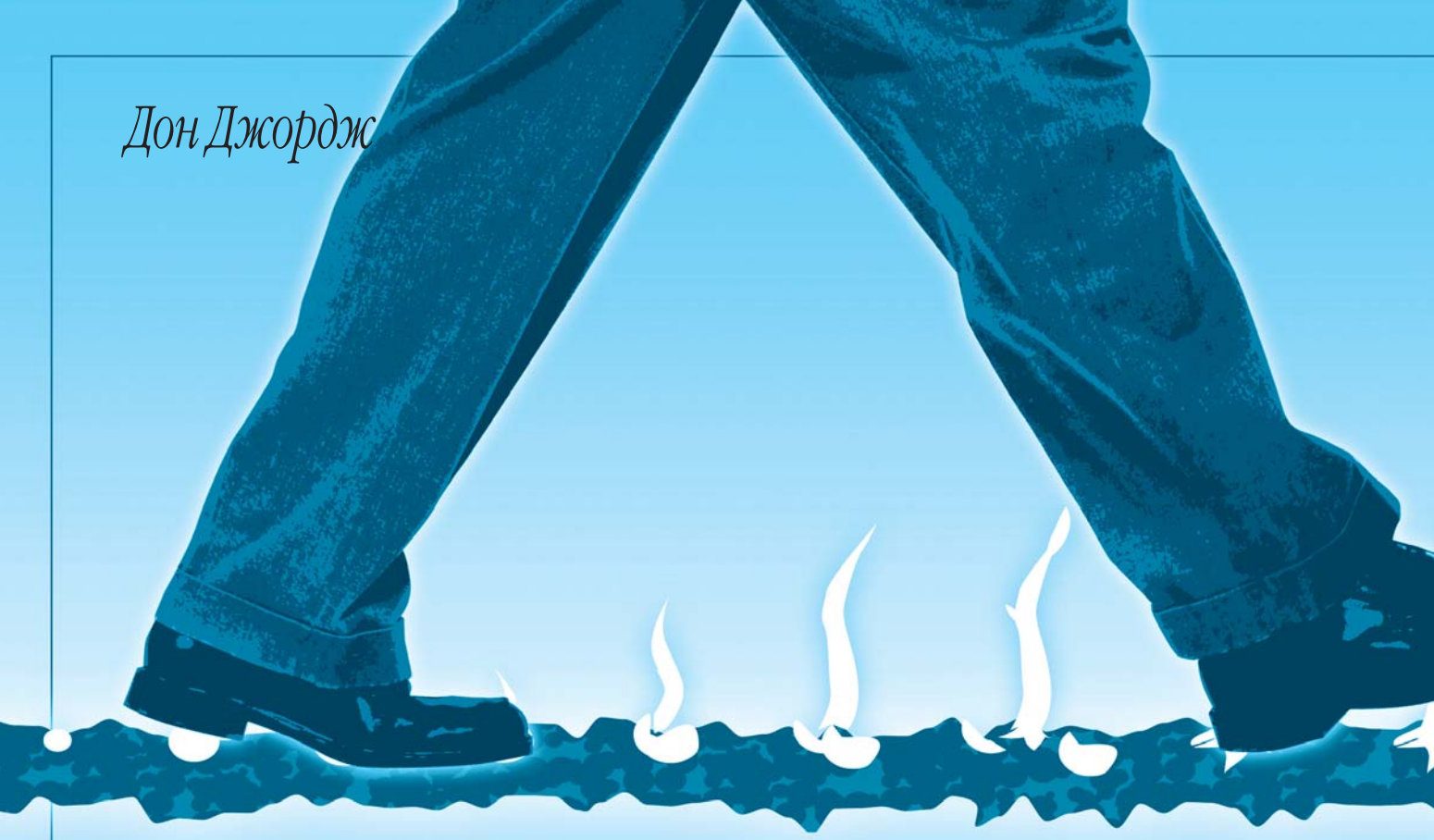

Джордж Вуд,
доктор богослов'я,
генеральний суперінтендант
Генеральної Ради Асамблей Божих,
м. Спрінгфілд, штат Міссурі

Заснування церков (та й будь яке інше служіння) не для «безпечних на Сіоні».

Благочестиві керівники церкви повинні стежити за її добробутом.

Дон Джордж

На шляху до жнив

Історія про те, як один пастор крок за кроком вів церкву до жнив

Коли у 1972 році я переїхав у місто Ірвінг (штат Техас), за моїми плечима вже було 17 років досвіду в служінні – 6 років благовістя і 11 років пастирського служіння. Підчас благовісницьких поїздок я разом із моєю дружиною Гвен побачили чимало церков, які внесли численні переміни в життя міст. Погодившись на служіння пастора церкви в Ірвінгу, я звернувся до Бога: «Як змінити це місто? У ньому вже понад 80 церков, а у всій околиці їх тисячі. Які стратегію росту церкви ти хочеш, щоби я побачив?»

Вже засновані церкви з талановитими хорами, прекрасними будівлями і відлагодженими програмами мають велику перевагу у розповсюдженні Благої Звістки. А що робити мені?

Бог проговорив до мого духу зовсім чітко. Він відкрив мені, що вже існуючі церкви займають своє місце у Його задумі, але в їхньому служінні були пробіли. Бог наказав мені почати служіння серед людей, які ще ніколи не чули Благої Звістки. Господь поставив переді мною завдання, і я з вірою погодився його виконувати.

Я дав обіцянку кожен тиждень відвідувати 500 домів. Вранці кожного понеділка я роздруковував 500 листівок і складав їх у пачки по 100 штук. Я ретельно виконував свою обіцянку і кожен день, з понеділка по п'ятницю, відвідував по 100 будинків.

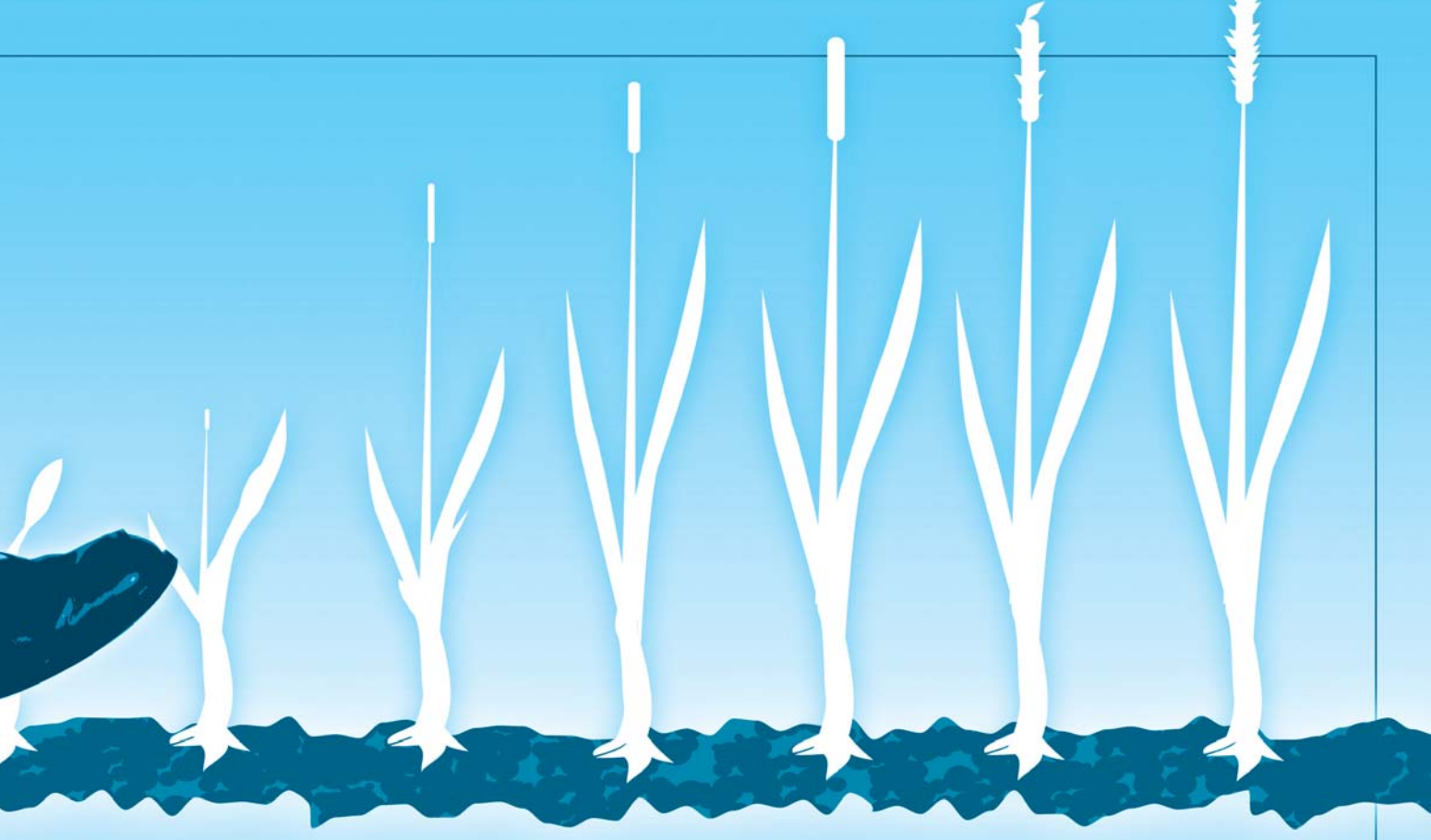
Під час цих візитів я намагався налагодити контакт з людь-

ми, щоби вони бачили, що мені не байдужа їхня участь. Потім ненав'язливо, але настійливо я вказував їм на нашу церкву як на те місце, де вони можуть здобути надію, зустрівшись з Ісусом Христом.

ХОДЖЕННЯ У ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ

Спілкуючись кожного дня з жителями Ірвінга, я бачив людей у розпалі їхніх повсякденних турбот. Спілкування займало величезну частину мого дня, в залежності від того, наскільки відкритий до спілкування був співрозмовник. Іноді на відвідання 100 будинків витрачався цілий день.

Щоб там не казали, але особисте благовістя – справа нехитра. Це служіння не вимагає докторського ступеня з психології чи освіти в області соціології і міжособистісного спілкування. Переважаюча частина

особистого благовістя – це бесіда. Спілкуйтеся з великою кількістю людей, і хоча б у комусь з них залишиться слід від вашої бесіди. Зазвичай я казав: «Я – новий пастор у вашому місті. Можливо, ви ще не чули про нашу церкву. Ми хочемо вам допомогти. Візьміть нашу листівку. Будемо чекати вас у церкві в неділю».

Іноді люди відгукувалися і зав'язувалася розмова. Якщо вдома нікого не було, я залишав листівку в дверях. Іноді у відповідь звучало ввічливе: «Дякую». Іноді мені поштиво (або не дуже) відповідали: «Мене це не цікавить». Але, спілкуючись з великою кількістю людей, ви обов'язково збережете врожай.

Так я ходив тижні, місяці – цілих три роки. І наша церква побачила плоди цих бесід. Люди почали приходити на недільні богослужіння. Впродовж тижня я й далі відвідував 500 будинків. По суботах я зв'язувався з тими, хто прийшов до церкви у попередню неділю.

Я обходив райони Ірвінга не для того, щоб вразити членів церкви і жителів міста. Звичайно, я хотів зміцнити служіння церкви, але я зовсім не прагнув викликати штучний ріст. Я відвідував

ці доми, тому що це був мій власний спосіб розповсюдження Благої Вістки. Я знав, що більше не маю на кого покластися. Таке доручення мені дав Бог.

З таким же настроєм я почав нести служіння у будинках перестарілих. У двох будинках мені дозволили приїжджати вранці в середу. Кожної середи я відправлявся у ті будинки і співав гімни, виголошував невелику проповідь і розповідав людям про Божу любов. Від цих поїздок прихожан на церковних лавках не додавалося. Перестарілі люди не робили щедрих пожертвувань. Але мої поїздки виконували закон жнив: посієш насіння – пожнеш урожай. Врожай виростає з насіння. Багато разів Господь говорив нам сіяти в одному місці, а жнива ми збирали в іншому. Головне – виконувати Велике Доручення, приймаючи участь у житті суспільства.

ХОДЖЕННЯ ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ НАСЛІДУВАННЯ

Пастор не може нікого завести туди, де сам ніколи не був. Можна спробувати підбадьорювати людей діставатися до цілі, але не в цьому покликання пастора. Пастори покликані вести паству Божу. Ми повинні ходити там, куди хочемо завести народ. Пастор, який не бажає займатися благовістям, не зможе повести паству у цьому служінні. Якщо ми хочемо, щоб наші прихожани займалися особистим благовістям, то ми, керівники, повинні подавати приклад цього служіння. Якщо ми хочемо, щоб люди присвятили себе благому ділу – благовістю, служінню невірним або служінню в церкві, – ми перші повинні взятися за це служіння. Ми повинні подавати приклад, достойний наслідування.

Приклад пастора не повинен згаснути, як тільки церква почне рости. Деякі пастори на початкових етапах розвитку своєї церкви не нехтують жодною роботою, але вартує церкві

вирости до 1000 прихожан, які активно несуть десятки служінь, як пастор раптом губить будь яке бажання працювати поряд з ними. Деякі пастори вважають себе певного роду виконавчими директорами і перемикаються у споглядально-адміністративний режим.

З роками, коли коло моїх обов'язків розширилося, я прийняв рішення не здавати свої позиції у повсякденних служіннях нашої церкви. Якщо я від'їжджав проповідувати на конференцію у четвер чи п'ятницю, то вже в п'ятницю ввечері я летів додому, щоб потрапити на сніданок новонавернених у суботній ранок. Я намагався приймати участь у кожній євангелізаційній поїздці, які ми проводили по суботах, тому що саме ці поїздки забезпечують міцний зв'язок між нашою церквою і населенням міста. Я твердо переконаний у необхідності приймати участь у служіннях церкви на основоположному рівні.

Неможливо керувати людьми, якщо їхнє серце не належить керівникові. Люди не підуть за пастором тільки на основі його переконливої характеристики. Необхідно завойовувати їхні серця – лише тоді вони підуть за тобою завойовувати місто для Христа. Щоб добитися любові і прихильності оточуючих, потрібно час і відповідна поведінка. До речі прихильність – це зовсім не вроджена якість. Неважливо, наскільки шанований був пастор в одному місті. Варто йому перебраться в нову церкву в інше місто, як весь процес доводиться починати з нуля.

Люди спостерігають за пастором, помічають його поступки. Коли пастор заявляє: «Займемося цим служінням», люди обов'язково оцінять його особисту участь. Якщо пастор відданий служінню, до якого закликає прихожан, обов'язково виникає духовний зв'язок. У людей з'явиться бажання слідувати за пастором. Так утворюється міцна група віруючих, і Блага Вістка торкається усього решта населення.

ХОДЖЕННЯ З ДУХОМ (ПЕРЕБУВАННЯ В ДУСІ)

Для того, щоб спосіб життя і служіння пастора надихали прихожан церкви і жителів міста, пастор повинен постійно перебувати у Святому Дусі. Дух супроводжує нас у повсякденних турботах, а потім несподівано вказує на виникаючі можливості для Бога звершити чудо.

Згадайте, як Петро та Іван ходили в єрусалимський храм. Це були люди Духа, які вірно зберігали вчення Христа і постійно покладалися на Бога. Це був довгий процес. Христос знав, яке служіння приготовлене Петрові, і трудився над ним, щоб допомогти йому перебороти свої імпульсивність і зухвалість, поспішність у критиці, небажання покаятися, запальність. Про Івана у нас зовсім інші відомості, але ми знаємо, що він постійно приймав участь у дискусіях про те, хто з учнів більший, і намагався утвердитися як улюбленець Христа. Івану також необхідно було духовно подорослішати.

Після того, як Святий Дух зробив кардинальні перетворення в Петрі та Івані на зібранні у верхній кімнаті, Петро почав проголошувати Церкву Христа на вулицях Єрусалиму. Служіння Івана ранній Церкві ми бачимо у його посланнях і Книзі Об'явлення.

В процесі перетворення Петро та Іван багато разів ходили у храм. Кожного дня, йдучи на молитву, вони проходили мимо

кривого чоловіка. І лише після того, як Дух Святий наділив їх у верхній кімнаті силою Божою, вони зупинилися, щоб зцілити каліку. У той день вони змінилися. Пізніше по дорозі до храму вони звернулися до кривого, взяли його за руку, зцілили, підняли на ноги і звільнили (Дії 3:1-10).

Сила П'ятидесятниці дарує християнам силу благовістити, наділяє віруючих прагненням до служіння, дає Церкві наказ до виступу. Немудро думати, що віруючий може надіятися на плоди своїх благовісницьких зусиль без присутності Духа Божого у кожній сфері свого життя.

Коли перебуваєш у Дусі, то не просто сидиш цілими днями у своєму кабінеті і пишеш проповіді, а особисто спілкуєшся з Богом, і твої слова набувають силу. Коли перебуваєш в Дусі, то не просто плетешся від дверей до дверей, обходячи за списком обов'язкові для відвідання адреси, а спілкуєшся з Богом і набуваєш Божественну енергію у спілкуванні з людьми в них вдома, в лікарні, в магазинах.

Пастору, який перебуває в Дусі, не потрібно прискорювати крок чи скакати крізь обручі. Йому не потрібні грандіозні програми і шестизначні бюджети. Йому просто потрібно прислухатися до тихого голосу Бога, який вказує йому вірний шлях.

ХОДЖЕННЯ З НАСТАВНИКАМИ

Пастор, який іде до великих жнив, ходить поряд з людьми, які вже давно ідуть цим шляхом, людьми, які володіють цінною Божественною мудрістю. На мое життя і служіння мали вплив багато благочестивих служителів.

Багато чого я навчився від свого батька. Він наставляв мене так, ніби я навчався у біблійній школі. Я ніс служіння в церкві мого батька, тому що він був чудовим пастором. Впродовж 6 років я служив благовісником і багато чого навчився від пасторів церков, у яких я проповідував. Я завжди прагнув почерпнути знання у служителів з очевидними результатами їхньої діяльності.

Мої спостереження показали мені, що можна робити, а чого робити не вар-

то. Багато церков застрягають у застійному стані через помилкові дії пастора, наприклад, через невміння організувати людей. Замість того, щоб проявляти любов, прощення і визнання, пастор загрузає у конфліктах і махає кулаками. Надто часто пастор вважає: «Я – головний на дорозі. Не подобається – йди собі своєю дорогою».

Чого пасторам не вистачає, то це віри в силу Євангелії, а не надія на ініціативу прихожан. Благовістя приносить результати. Закон жнив говорить: посієш насіння – пожнеш урожай.

Служачи пастором у своїй першій церкві, я зробив багато помилок. Одного разу я використав помилкову мотивацію, закликаючи прихожан давати десятину. Я поставив у важке становище тих, хто десятину не давав. В результаті деякі прихожани залишили церкву, і я швидко засвоїв урок: так робити не можна. Я навчився, як каже Томмі Барнетт, «розширяти своє коло любові». Спілкування з людьми необхідно будувати на любові та схваленні.

Впродовж 10 років мого служіння пастором в місті Плейнв'ю, штат Техас, нашу церкву в середньому відвідувало не більше 150 осіб. Я розумію, з чим зустрічаються пастори в маленьких містечках. Я розумію, як важко привести до церкви людей і розвіяти помилкове уявлення жителів міста про церкву. Церкви не ростуть через багато причин. Багатьом пасторам доводиться трудитися на ниві, не покладаючи рук. Але тим не менше все це послужило мені чудовою школою.

У той же час, як би я не цінив знання, засвоєні від моїх наставників, я ніколи не намагався їх копіювати. Це велика помилка – копіювати іншого пастора або дублювати чужу методологію, тому що Бог наділив кожного з нас особливими талантами. Бог створив нас різними згідно Свого задуму. У Бога Свій план для кожного проповідника, пастора, людини. Тому спроба копіювати іншого приречена на провал. А якщо врахувати той факт, що не існує двох однакових церков, міст і культур, то стає зрозуміло, що для виконання Великого Доручення на своїй ниві необхідно збудувати своє служіння.

ДВІ СЦЕНИ БІЛЯ ПРЕСТОЛУ

Сцена перша

Звістка про смерть пастора Курта розповсюдилася стрімко. Під схвальним поглядом Господа навколо пастора зібрався натовп тих, у чий долі він прийняв активну участь за час свого життя. Першим його привітав Джим, колись безнадійний алкоголік, якого Курт повернув до життя завдяки терпеливим старанням. За Джимом підспіла Саллі. З цією прихожанкою постійно виникали якісь проблеми, і лише потрапивши на небо, вона зрозуміла, що саме безупинні молитви пастора привели її до покаяння. Одразу ж з'явився Біл, щоб подякувати пастору за мудрі настанови, які допомогли йому достойно пережити перехідний вік. Люди стали у довгу чергу, щоб виразити свою вдячність, – бо ж пастор цінував кожного з них і кожному присвятив якусь частину свого життя.

Раз по разу Курт заперечував на всі прояви вдячності: «Я цього не заслуговую, вас спас Господь».

«Звичайно, – відповідали йому. – Але саме ви вирішили молитися за мене, ви тратили час на допомогу мені, відкривали мені істину». І вони обмінювалися обіймами та поцілунками.

Врешті, коли закінчився потік любові, що виливалася на нього, Курт постав перед Господом. Всі справи, які він звершив для кожної з цих людей, були показані перед великою кількістю ангелів та всіх викуплених. «Так, кажу вам, радість буде перед ангелами Божими за одного грішника, який кається!» (Лк. 15:10). Вся ця радість і вдячність призначалась для Курта, ніби він був солдатом, який повернувся додому, де його зустрічали як героя. Якимось чином кожна людина, заради якої він трудився на землі, тепер стала дорогоцінним каменем в короні, приготованій йому навіки.

Сцена друга

Пастор Бен, як і Курт, також постав перед Господом. З хвилюванням сприйняв він звістку ангела про те, що ось зараз його духовну біографію побачать всі жителі небес – герої Старого Завіту, апостоли, великі місіонери, мученики, святі за всі часи існування Церкви. Звичайно ж, усім не терпілося побачити перемоги, отримані Беном ради Христа.

Але поки перед всіма розверталися сцени з життя пастора, він з жахом відкривав для себе неминучу реальність: всі 30 років служіння він потратив на самого себе. Він зрозумів, що все його життя служіння у Царстві Божому не принесла жодного плоду, не дала жодного результату, жодної вічної нагороди. Життя минуло намарно.

Було цілком очевидно: його хвилювало лише успішне служіння, яке б принесло йому престиж та повагу, і він був цілком байдужий до людей, які були довірені його турботам.

Найгірше було бачити глибоке розчарування на обличчях всіх присутніх, особливо на Обличчі Того, Якого оплювали і побили заради всіх нас.

І раптом від Престолу вийшов вогонь і поглинув усі роки його праці. Нічого не залишилося – лише груда попелу... усього груда попелу.

ПАСТОР ЯК СПАСИТЕЛЬ ДУШ

Природно припустити, що пастор, який з ранку до вечора виконує пасторські обов'язки, має повне право не турбуватися про спасіння душ. Але саме зобов'язання пастора надає служителю унікальні можливості для благовістя, а отже, він повинен прислуховуватися, коли і як Святий Дух підштовхує його до дій. Ось які можливості ставали переді мною підчас мого служіння пастором.

Один бізнесмен з нашого міста, у якого ми замовляли меблі для нашої нової біблійної школи, звернувся до мене з проханням: «Візьміть мене з собою у свою наступну поїздку. Я сам оплачу свій квиток». Невдовзі після цієї розмови мене запросили на одну християнську телепередачу, і я взяв з собою того бізнесмена. Дорогою додому ми говорили про те, що означає бути християнином, і я запитав у нього: «Давид, а ти коли-небудь відкривав своє серце для Христа?» Він відповів: «Ні». І тоді я запропонував: «А як щодо того, щоб зараз, одразу?» Ми зупинилися на узбіччі, і він сповідував Христа Спасителем.

Мер міста, у якому розташована наша церква, дуже любив музику і часто відвідував наші концерти. Одного разу ми ставили мюзикл і запросили його заспівати соло разом з хором. Наступної неділі він і його дружина відгукнулися на заклик до покаяння і при всіх сповідували віру в Христа.

У багатьох сестер з нашої церкви були невіруючі чоловіки. Одного разу я виголосив проповідь на основі Другого Послання Петра (3:1-5) і закликав вийти вперед дружин невіруючих чоловіків. Вийшло 110 сестер. Помолившись з ними, я оголосив цей рік роком молитов за неспасених чоловіків. Я звернувся до церкви з проханням запрошувати цих людей до себе додому і подружитися з ними. В результаті до Христа навернулося тридцять вісім чоловіків. Рівно за рік ми влаштували святкове богослужіння, на якому свідчило сім подружніх пар. Кожна дружина розповіла, яким було їхнє життя до покаяння чоловіка. Кожен чоловік розповів, яким стало їхнє життя після навернення до Христа. Це було дуже радісне богослужіння.

*Ернест Моен,
колишній окружний суперінтендент штату Іллінойс,
зараз живе у місті Сан-Сіті-Вест, штат Арізона.*

Пастору слід спостерігати за служінням інших пасторів і виділяти ключові принципи, а не сліпо копіювати методи. Мудрий пастор застосовує принципи. Наприклад, один з таких принципів – це ходити там, куди ведеш паству. Ще один принцип – сповнення Святим Духом, яке наділяє силою нести служіння, і саме завдяки цій силі віруючі бачать плоди благовістя. Пасторам слід застосовувати принципи, але ретельно і довгими молитвами вибирати свої методи.

ХОДЖЕННЯ З УЧНЯМИ

Один з відмінних принципів, які сформували моє служіння, звучить так: пастор повинен зрошувати учнів, а робити це слід, налагоджуючи з ними зв'язок. Саме так зрошував учнів Христос. Цей принцип протилежний принципу наставництва, який я також застосовував у служінні. Господь приводив у моє життя людей, які ділилися зі мною мудрістю і досвідом і благословляли мій шлях у служіння, а отже, і я зобов'язаний ділитися натхненням і наставляти, як велить Господь.

Велика частина моєї духовної відповідальності полягає у тому, щоб навчати молодь виходити за межі нашої церкви і звершувати великі діла в Царстві. Одне з моїх завдань – виростити як мінімум 10 учнів, які збудують церкви більші від нашої і звершать діла більші, ніж ми. Господь вже примножив моє бачення: вже зараз у служінні залучено більше десятка молодих людей, і їхнє служіння буде рости і колись перевершить моє.

Не можу сказати точно, коли учнівство почало відбиватися на моєму служінні. Після десяти років служіння в церкві «Кальварі» мене раптом осінило, що мені необхідно виховувати учнів. Як тільки я почав застосовувати цей принцип, я почав всюди бачити результати. Я посвятив себе навчанням молоді, почав відправляти їх на служіння, мотивував їх баченням і прагненням. Ретельно допомагав їм вникнути в служіння нашої церкви, я підштовхував їх до розуміння задуму благовістя, який Бог приготував для кожного з них на Його ниві.

ХОДЖЕННЯ БЕЗ ВТОМИ

Я розповідаю про свій досвід пасторам, які шукають способи примножити служіння своєї церкви незалежно від її розміру. Величезна кількість пасторів Асамблей Божих несуть служіння в маленьких церквах. Всі вони задають питання: «Як справитися? Як наша маленька церква з обмеженими ресурсами може залишити видимий слід в житті нашого міста?» Ніколи не забуду, як я сам давався такими ж питаннями, як тільки приїхав в Ірвінг.

Закон жнив гласить: якщо посієш те, що маєш, пожнеш по Божій щедрості. Сьогодні наша церква співпрацює з такими служіннями, як «Караван надії». Наші автобуси привозять дітей і підлітків з усього Ірвінга. Наші мобільні евангелізаційні групи проголошують Благу Вістку в усіх районах міста. Ми з радістю приймаємо участь у благодійних проєктах, роздаємо велосипеди, ляльки і баскетбольні м'ячі тисячам дітей і підлітків, залишаючи в їхніх серцях слід Благої Вістки.

Хоча у 1972 році ми подібним служінням не займалися, Бог вже тоді готував для нього ґрунт. У Бога великі плани для кожної з Його церков. Хтось з

пасторів може заперечити: «Ми не можемо займатися служінням А, тому що на нього не вистачає грошей». Добре. Знайдіть служіння Б або В. Визначте, яка допомога потрібна місту, у якому ви живете. Навіть з обмеженими ресурсами можна знайти спосіб поділитися з оточуючими любов'ю Господа. Кожна велика церква колись була маленька.

Господь благословляє церкву «Кальварі», але ми побачили Його благословення, коли знайшли спосіб достукатися до міста – особисте благовістя. Ми йшли до наших жнив крок за кроком. Ми продовжуємо наш шлях з тією ж впевненістю, дослуховуючись до голосу Святого Духа. А ви готові до свого шляху?

Дон Джордж,
доктор богослов'я,
старший пастор церкви «Кальварі»
в місті Ірвінг, штат Техас,
виконавчий пресвітер
Генеральної Ради Асамблей Божих.

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ?

Ви можете знайти журнал «ДУХОВНІ ДЖЕРЕЛА» в режимі он-лайн тринадцятьма мовами. Відвідайте сторінку «ДУХОВНИХ ДЖЕРЕЛ» в інтернеті і натисніть мишкою на потрібному вам прапорці. У вас з'явиться вибір з тринадцяти мов, якими публікується журнал: **хорватська, венгерська, іспанська, хінді, португальська, французька, румунська, українська, тамільська, німецька, російська, бенгальська і малайлам.** Ви зможете або читати статті журналів в режимі он-лайн, або завантажити файли для зручності використання пізніше. Вся інформація знаходиться на сайті: <http://www.enrichmentjournal.ag.org>.

Ви також можете поставити нам будь яке запитання або попросити про додаткову інформацію за адресою:

EnrichmentJournal@LifePublishers.org.

Що говорить Біблія про неможливість втратити спасіння

ВСТУП

У одній із своїх статей я коротко розглядав доктринальне положення про стійкість святих; неможливості втратити спасіння, тобто доктрину «спасенний одного разу – спасенний назавжди»¹. У даній статті це питання розглядається більш детально.

Доктрина про неможливість втратити спасіння гласить, що, здобувши одного разу спасіння, людина вже ніколи і нізащо його не втратить. Міллард Еріксон стверджує: «У кальвіністів щодо цього цілком чітка і пряmlinійна позиція: «Ті, кого Бог прийняв у Сині Своему улюбленому, діяльно прикликав і освятив Своім Духом, не можуть повністю і остаточно відпасти від благодаті, але без сумніву встоять у ній до кінця і здобудуть вічне спасіння» (Вестмінстерське сповідання віри, 17:1)².

Генрі Тиссен на цю ж тему роздумував так: «Про них говориться, що вони не можуть «ніколи повністю чи остаточно відпасти від благодаті». Це не те ж саме, що вони ніколи не відступлять від Бога, ніколи не впадуть у гріх, ніколи не стомляться возносити хвалу Тому, Хто прикликав їх з тьми до чудного світла. Це просто означає, що вони ніколи остаточно не

відпадуть від благодаті, у якій тепер перебувають, і, в кінцевому результаті, можуть знову стати на шлях істинний»³.

У 5 столітті н. е. Августин популяризував як доктрину про обмежене вилуплення, так і доктрину про стійкість святих. Пізніше Римсько-католицька церква затвердила його вчення щодо цього питання як офіційну доктрину. Ця точка зору вважалася загальноприйнятою у часи протестантської Реформації. Лідери Реформації, наприклад Джон Кальвін, також її визначали і проповідували поряд з іншими доктринами і практиками Римсько-католицької церкви, які передували Реформації. Таким чином, вчення про вічну впевненість у спасінні утвердилось у багатьох сучасних протестантських конфесіях.

Армініанська, весліанська традиції, «церква святості», а також Асамблеї Божі історично заперечували неможливість втратити спасіння. На офіційному сайті Асамблеї Божих написано: «Асамблеї Божі займають позицію проти вчення про те, що вища воля Бога перевершує вільну волю людини у питанні визнання Бога і служіння Йому. У зв'язку з цим ми віруємо, що людина, яка отримала спасіння, може відвернутися від Бога і знову впасти у заблудження»⁴.

Не зважаючи на те, що Асамблеї Божі офіційно займають тверду і недвозначну позицію, люди, яким ми служимо, можуть не розуміти цієї доктрини чи нашого тлумачення цього питання. Багато з наших прихожан працюють з людьми, які вірять в неможливість втратити спасіння. Їм необхідно пояснити, як ставитися до переконання своїх колег. Ось чому так важливо, щоб пастори пояснювали, які аргументи використовують прибічники доктрини про стійкість святих і неможливості втратити спасіння, наводили правильні контраргументи і біблійне обґрунтування нашої точки зору: віруючий може добровільно відмовитися від спасіння, відвернувшись від Христа.

Звичайно, і серед кальвіністів можна знайти різноманітність поглядів щодо цього питання. Наприклад, деякі

стверджують, що Бог забирає на Небо тих віруючих, які ніяк не налаять своє життя і своєю поведінкою ганьблять ім'я Боже. Але прибічники неможливості втратити спасіння вважають, що це зовсім не дає права грішити: «З іншої сторони, наше розуміння доктрини невідступності зовсім не має на увазі ледарства чи халатності. Навряд чи людину, яка вважає, що, ставши християнином, можна жити як їй захочеться, слід вважати щиро наверненою до Бога і відродженою згори. Навпаки, істинна віра приносить плоди в Дусі»⁵.

МІСЦЯ ПИСАННЯ НА ПІДТРИМКУ ДОКТРИНИ ПРО СТІЙКІСТЬ СВЯТИХ І НЕМОЖЛИВОСТІ ВТРАТИТИ СПАСІННЯ, А ТАКОЖ ЇХНЕ ПРАВИЛЬНЕ ТЛУМАЧЕННЯ

На підтримку своєї точки зору прибічники двох спірних доктрин нерідко цитують слова з Євангелії від Івана (5:24): «Хто слухає Слово Мое і вірує в Того, Хто послав Мене, той має життя вічне і на суд не прийде, а перейде від смерті в життя». Прибічники цих двох доктрин розуміють даний вірш так, що, перейшовши від смерті до життя, людина здобуває вічне життя. Проте якщо розглянути граматичні конструкції у даному вірші, то стає очевидно, що слово «вічний» – це не прикметник, який характеризує дієслово, тобто тут не сказано «вічно мати життя». Це частина складеного іменника. Іншими словами, це життя «вічне», а не володіння ним. Крім того, дієприслівники «той, хто слухає» і «той, хто вірує» вжиті у теперішньому часі, що означає безперервну дію.

Прибічники цих доктрин також стверджують, що як тільки між людиною і Богом встановлений зв'язок, зруйнувати цей зв'язок вже ніяк неможливо. Вони підкріплюють своє переконання словами з Євангелії від Івана (6:37): «Усе, що дає Мені Отець, до Мене прийде; а хто приходить до Мене, того Я не вижену геть». Проте неможна сказати, що цей вірш виключає можливість рішення людини відійти (пор. з Євангелією від Івана 17:12).

На підтримку доктрин про стійкість святих і неможливості втратити спа-

сіння використовуються також слова з Євангелії від Івана (10:27, 28): «Вівці Мої голосу Мого слухають, і Я знаю їх, і вони йдуть слідом за Мною. І Я життя вічне даю їм; і не загинуть вони повіки, й не вихопить їх ніхто з рук Моїх». До цих віршів можна додати Послання до римлян (8:35, 39): «Хто нас відлучить від любові Христової?... ні висота, ні глибина, ні інше яке творіння не зможе нас відлучити від любові Божої, що в Христі Ісусі, Господі нашім!» Насправді біблійні автори стверджують, що жодна зовнішня сила не здатна відділити нас від Бога. Жоден з них не виключає можливості того, що людина проявить свободу волі і прийме рішення покинути Бога.

Слід відзначити, що у грецькій мові теперішній час означає безперервну дію. Буквально цю дію можна перевести так: «Вівці Мої безперестанку слухають голос Мій, і Я безперестанку знаю їх; і вони постійно йдуть за Мною. І Я безперервно даю їм життя вічне». Це означає, що наше спасіння умовне і залежить від того, чи продовжуємо ми слухати голос Христа та йти за Ним. Ця тема піднімається в Писанні багато разів. Даний текст підтримує не доктрину про стійкість святих і неможливість втратити спасіння, а можливість того, що віруючий може залишити Бога, відмовившись безперестанку підкорятися Христу.

Озброївшись словами з Євангелії від Івана (15:1-11) ці прибічники стверджують: «Якщо віруючий з'єднався з Христом

КРОКИ, ЯКІ ВЕДУТЬ ДО ВІДСТУПНИЦТВА

Віруючі через невір'я не сприймають серйозно істину, напучування, попередження, обітниці і вчення Слова Божого (Мр. 1:15; Лк. 8:13; Ів. 5:44, 47; 8:46).

Елементи цього світу стають більш значними, ніж елементи Небесного Царства Божого, віруючі перестають приходити до Бога через Христа (Євр. 4:16; 7:19, 25; 11:6).

Через лукавство гріха вони стають надзвичайно терпимими до гріха у своєму житті (1Кор. 6:9, 10; Еф. 5:5; Євр. 3:13). Вони вже більше не люблять праведність і втрачають ненависть до нечестя.

Через жорстокість серця (Євр. 3:8, 13) і відкинення Божого шляху (3:10) вони ігнорують голос Святого Духа і відрікаються від Нього (Еф. 4:30; 1Сол. 5:19-22).

Святий Дух засмучений (Еф. 4:30; пор. Євр. 3:7, 8), Його вогонь згасає (1Сол. 5:19) і храм оскверняється (1Кор. 3:16). Врешті решт Він покидає колишнього віруючого (Суд. 16:20; Пс. 50:13; Рим. 8:13; 1Кор. 3:16, 17; Євр. 3:14).

і Його життя проявляється у ньому (Ів. 15:1-11), ніщо на світі не може анулювати це з'єднання»⁶. Але весь 15-ий розділ говорить про те, що цей зв'язок може бути розірваний.

Слово, наведене у 15-му розділі як «перебувати», в оригіналі – «мено», що означає «залишатися, продовжуватися, знаходитися». Христос каже: «Кожну галузку в Мене, що не родить плоду, Він відтинає... Коли хто не перебуває [залишається, знаходиться] в Мені, той буде викинутий геть, як галузка, і всохне. І зберуть їх, та й кинуть у вогонь, і згорять вони» (Ів. 15:2, 6). Наступний розділ починається з заяви Христа: «Оце сказав Я вам, щоб ви не зневірилися» (Ів. 16:1). Якби людина справді не могла відділитися від Бога, то навряд чи Христос надав би цій можливості так багато уваги.

Деякі прихильники доктрин про стійкість святих і вічної безпеки спираються на слова Павла з Послання до филип'ян (1:6): «Я певний того, що Той, Хто розпочав у вас добре діло, звершуватиме його аж до дня Ісуса Христа». Але якщо прочитати далі вірші 1-11, то стає очевидно, що Павло не сумнівався в прагненні филип'ян рости і зміцнюватися, – того, що насправді гарантує неможливість втратити порятунок. Згадайте подальше застереження Павла филип'янам: «Зі страхом і тремтінням про своє спасіння дбайте» (2:12). Крім того, відзначаючи, що навіть його власна вічна доля ще не вирішена остаточно (3:12, 13), щоб утвердитися в житті вічному, Павло прагнув до вищої зрілості і слухняності (3:14). Він закликав християн з Філіппін наслідувати його приклад, а не прикладом тих, чий шлях веде до смерті (3:17-19).

Іноді наводять слова з Послання до євреїв (7:25): «Тому і спасти Він може завжди тих, які приходять через Нього до Бога, бо Він є вічно живий, щоб заступатись за них». Захисники інтерпретують цей текст так, що слово «завжди» належить до тих, хто звертається до Бога за порятунком. Але контекст і загальна тема всього Послання до євреїв вказують на те, що мова тут йде про Христа і про той проміжок часу, протягом якого Він, як Первосвященик, може дарувати викуплення, без якого неможливе спасіння (пор. також вірші 3, 17, 21, 24, 25; 5:6; 6:20). «Вічність» тут не характеризує безпеку віруючого.

Але найулюбленіший текст прихильників доктрин про стійкість святих і неможливості втратити спасіння – це вірш із Першого Послання Івана (2:19): «Вони вийшли з-поміж нас, але нашими не були, бо коли були б наші, то залишалися б з нами: тільки ж відступили вони, щоб явилось, що не всі наші». Захисники цих доктрин стверджують, що, згідно цього вірша, ті, хто відвертається від Христа, насправді ніколи не знаходили порятунку. У цьому вірші уваги заслуговують кілька пунктів.

По-перше, цей текст зовсім не містить тих тверджень, які в ньому бачать прихильники спірних доктрин (ніби людина, яка відвернулася від Христа, насправді ніколи не була спасенна). Іван писав після віровідступництва християн і зазначав, що їхня зрада підтверджувала одне: вони більше не зараховані до спасених. Він порівнював їх з тими, хто встояв проти псевдовчення, продовжував триматися істини і перебувати в Христі (вірш 24).

По-друге, суперечливі дії тих, які відійшли, і тих, які перебувають, відсилають нас до вчення Самого Христа, описаного

в 15-му розділі Євангелії від Івана, коли Він описував «не перебуваючих» членів Тіла Христового, які не плодоносять, висихають і за це їх врешті-решт відсікають.

По-третє, і Старий, і Новий Заповіти рясніють прикладами людей і цілих груп, які, хоч колись і були в правильних стосунках з Богом, згодом все ж таки відrekliся від Його лідерства (Бут. 4:3-16 [див. Юд. 11]; Вих. 32:32, 33; Чис. 3:2-4; 4:15-20; 16:1-33; 22:8, 12, 19, 29, 32-35; 24:1, 2, 13; 31:7, 8; 1Цар. 10:1-7, 9-11; 13:8-15; 16:14; 31; Ів. 6:66 [див. вірш 67]; 1Кор. 5:1-13; 1Тим. 1:19, 20; 2Тим. 1:15; 2:17, 18; 4:10; Тит. 1:12-16; Євр. 12:15-17; 2Птр. 2:1; Об.2:6, 15 [див. Дії 6:5; «Історія Церкви» Євсевія, 3:29], 20).

АРГУМЕНТИ, ЯКІ ПОПЕРЕДЖАЮТЬ ВІРУЮЧИХ ПРО МОЖЛИВІСТЬ ВІДСТУПНИЦТВА

Деякі представники армініанського табору до цих пір не можуть виразно сформулювати свою доктринальну позицію. Ми звикли використовувати термін «втратити спасіння», так ніби ця втрата відбувається випадково, ненавмисно, ніби помилково. Критики справедливо заперечують проти цієї фрази як такої, що невірно відображає Письмо. Тому необхідно в новому світлі поглянути на ті уривки з Писання, які підтримують нашу доктрину, а потім підібрати фразу, яка правильно відображає вчення Слова Божого.

Згідно з ученням армініан, весліанської традиції, «церкви святості» і п'ятидесятників віруючі зберігають свободу волі і після здобуття спасіння. Письмо вчить, що віруючі в Христа і ті, які виконують Його волю, після спасіння здобують ще більшу, а не меншу, свободу, ніж до нього (Ів. 8:36; Гал. 5:1, 13). Нашу доктрину можна описати біблійними фразами «відпали від благодаті» (Гал. 5:4), «відступили від Бога живого» (Євр. 3:12), «відпали» (Євр. 6:6).

Родман Вільямс пише: «Оскільки порятунок від Бога покладається на віру – віру живу, – втрата цієї віри може привести до відступництва. Відмовляючись перебувати в Христі, перебувати в Ньому та Його Слові, протистояти мирсь-

ким випробуванням і спокусам, зміцнювати і загартовувати віру – тим самим впускаючи в себе невіру, – віруючі можуть відступити від Бога. Таким чином вони накликають на себе трагедію втрати спасіння»⁷ (див. «Віровідступництво», с. 20).

Англійське слово «apostasy» («відступництво») – це транслітерація новозавітного грецького слова «апостасія». У довідниках для цього слова і його дієслівних форм відзначаються наступні відтінки значення: зайняти окрему позицію; здійснити політичну зраду; відокремитися; виявитися відведеним убік; викликати бунт; відступити; покинути; залишити; припинити будь-які відносини; кинути; розлучитися (розлучення). Жодне з цих значень не вказує на втрату завіту в результаті випадкового або тимчасового порушення встановлених стандартів святості. Навпаки, всі вони натякають на навмисний, задуманий і постійний стан повстання проти панування Христа в житті людини (див. «Кроки, які ведуть до відступництва», с. 20).

СВОБОДА ВОЛІ

Бог створив людину за Своїм образом і подобою (Бут. 1:26). В деякій мірою це означає, що людина мислить, припускає, міркує і приймає рішення так, як це робить Бог. І хоча гріхопадіння частково згладило образ Бога, відображений на людині у момент створення, всі ці атрибути, безсумнівно, залишилися недоторканими. Крім того, Бог ніколи не посягне на свободу волі, якою Він намірено наділив людину, незалежно від її віри в Христа.

У Старому Завіті відносини Бога з ізраїльтянами були побудовані виключно на умовних завіту. Бог невпинно нагадував ізраїльтянам, що якщо вони не будуть виконувати свої зобов'язання за завітом, то завіт буде розірвано (див. Вих. 32:33; Лев. 22:3; Чис. 15:27-31; Втор. 29:18-21, 1Цар. 9:6, 7, 2Цар. 17:22, 23; 24:20; 1Хр. 28:9; 2Хр. 7:19-22; 15:2; 24:20; Пс. 68:29; Ис. 1:2-4; 59:2; Єр. 2:19; 5:3, 6, 7; 8:5, 12; 15:1, 6, 7; 16:5; Єзк. 3:20, 18:12, 13; 33:12). Благодать Божа була доступна народу і в Старому Завіті (Вих. 34:6; Чис.

6:25; Єр. 3:12), але, як і в Новому Завіті, благодать не була виправданням для життя в гріху і не полегшувала вимоги завіту (див. Ів. 1:16, 17; Рим. 6:1, 2; 8:7-11; Лк. 12:48; див. також Рим. 1:31, «віроломні»).

ЄВАНГЕЛІЯ

Іван Хреститель сміливо сповіщав: «Вже і сокира біля кореня дерева лежить; тому кожне дерево, що не дає доброго плоду, буде зрубане та кинене у вогонь» (Мт. 3:10; Лк. 3:9). Навіть Христос на початку Свого служіння повторював цей мотив (Мт. 7:19).

Христос також навчав, що якщо ми відмовляємося прощати, то тим самим позбавляємо себе надії на Боже прощення (Мт. 6:15). В історичному контексті Христа і канонічному контексті Матвія з'явився новий завіт, укладений з віруючими. Христос говорив, що спасуться тільки ті, які витерпіли до кінця (Мт. 10:22; 24:13), і якщо ми відцураємось від Нього перед людьми, то й Він відцурається від нас перед Своїм Отцем (Мт. 10:33). Христос же сказав: «Усякий гріх і хула проститься людям, а хула на Духа не проститься людям» (Мт. 12:31). Тут Він не проводить ніякої відмінності між спасеними і неспасеними.

У притчі про сіяча насіння пустило коріння і проросло, але під впливом різних обставин загинуло (Мт. 13:3-23). У Євангелії від Матвія (18:15-17) Христос вимагав, щоб представники новозавітного народу, які впиралися щодо спасіння, були вигнані з церкви як противники завіту. Також Він попереджав, що в останні дні з'являться христии неправдиві, і «багатьох зведуть» (Мт. 24:5), а в часи гонінь багато «спокусяться» (Мт. 24:10). У 24-му вірші записані слова Христа про те, що лжехристи і лжепророки будуть намагатися «спокусити, якщо можливо, і вибраних».

Прибічники спірних доктрин вважають, що фраза «якщо можливо» вказує на гіпотетичну ситуацію, тобто насправді неможливо відпасти від віри. Але цей аргумент відірваний від загального контексту (Мт. 24:5, 10) і решта текстів (1Сол. 4:1, 2), які зовсім чітко говорять, що в останні дні деякі віруючі з

Чи може віруючий добровільно відмовитися від спасіння, відвернувшись від Христа?

Якби людина справді не могла відділитися від Бога, то навряд чи Христос надав би цій можливості так багато уваги.

Павло застерігає коринтян, що віра у спотворену Благу Вість може поставити під сумнів їхнє спасіння.

*Христос говорив,
що спасуться
тільки ті,
які витерпіли
до кінця
(Мт. 10:22;
24:13), і якщо
ми відцураємось
від Нього перед
людьми, то й
Він відцурається
від нас перед
Своїм Отцем
(Мт. 10:33).*

*Христос
вимагав,
щоб
представники
новозавітного
народу, які
втиралися
щодо спасіння,
були вигнані з
церкви як
противники
завіту.*

різних причин залишать віру.

Лука записав слова Христа: «Ніхто, поклавши руку свою на плуга і позираючи назад, не надається для Царства Божого» (Лк. 9:62). Завдяки контексту ми можемо тлумачити дану метафору цілком однозначно. Те ж саме можна сказати і про текст з Євангелії від Луки (14:34, 35): «Сіль – добра річ, але коли сіль звітріє, то чим поправити її? Ні в землю, ні в гній не годиться вона; геть викидають її. Хто має вуха слухати, нехай слухає!» (більш детально вчення Христа див. у Мт. 7:16, 17, 21, 24, 26; 10:38; 12:30; 18:23-35; Лк. 9:23 і нижче; 14:25-33).

ВЧЕННЯ ПАВЛА

Завершивши місіонерські подорожування і «здобувши чимало учнів», на зворотному шляху Павло і Варнава відвідували засновані раніше церкви, зміцнюючи учнів, «благаючи пробувати у вірі» (Дії 14:21, 22). Якби віровідступництво було неможливе, дії Павла і Варнави можна було би вважати даремною тратою часу і сил. Трохи пізніше Павло попереджував керівництво церкви в Ефесі, що «прийдуть між вас вовки хижі, що не пощадять отари. І з вас самих повстануть люди, які будуть говорити неправду, щоб потягти учнів за собою» (Дії 20:29, 30).

Судячи з послань Павла, його вчення нічим не відрізнялося від проповідей, записаних в Діях Апостолів. Він попереджував церкви в Римі: «Коли ж Бог природного віття [Ізраїль] не пощадив, то знай, що й тебе [християн Риму] не пощадить. Вважай на доброту і суворість Божу: на тих, що відпали – суворість, а на тебе – доброта, коли пробуватимеш у благодаті; коли ж ні, то й ти будеш відтятий» (Рим. 11:21, 22). Він також наставляє їх: «Коли ж через їжу брат твій сумує, то ти вже не з любов'ю поводишся. Не губи їжею своєю того, за кого Христос умер» (Рим. 14:15; див. 1Кор. 8:11, де використовуються ті ж приклади).

У Першому посланні до коринтян (5:1-13) (див. також 2Сол. 3:6, 14) Павло закликає коринтян вилучити тих, які живуть в гріху (див. Мт. 18:15-17). Він

розпікає лібералів з коринтської церкви за те, що ті допустили, щоби їхня свобода привела до загибелі немічного брата, «за якого помер Христос» (1Кор. 8:11). Оскільки мова йде про «брата», ми робимо висновок, що описується ситуація в одній церкві. Павло не заперечував, що навіть він одного разу може виявитися недостойним віри (1Кор. 9:27). Павло попереджує коринтських християн, що їх також може настигнути доля ізраїльтян, які були поражені в пустині (1Кор. 10:1-13). «Тому-то хто думає, що він стоїть, нехай дивиться, щоб не впав» (вірш 12).

Крім того, Павло застерігає коринтян, що віра у спотворену Благу Вість може поставити під сумнів їхнє спасіння: «Звіщаю ж вам, браття, Євангелію, яку я благовістив вам, яку й прийняли ви, і в ній стоїте, якою і спасаєтесь, коли пам'ятаєте, яким словом я проповідував вам, якщо тільки не намарно ви увірували» (1Кор. 15:1). Подібне застереження він робить і віруючим колосянам: Христос представить їх непорочними перед Богом, але якщо тільки вони перебувають «тверді і непохитні в вірі» (Кол. 1:21-23).

Звертаючись до церков у Галатії, Павло каже: «Дивуюсь, що ви так швидко відвернулись від Того, хто покликав вас благодаттю Христовою, на інше благовістя» (Гал. 1:6). Далі в Посланні до галат (4:1-11) він описує шлях галатійських християн від рабів до синів, а потім знову до рабів. На закінчення Павло зізнається: «Боюсь за вас, чи не намарно працював я серед вас».

Тим, які колись отримали спасіння в крові Христа, але пізніше повірили в доповнене Євангеліє юдействующих, які вважали обрізання необхідним кроком «Ordo Salutis» (шляхи до спасіння), Павло заявляє: «Ви, що шукаєте оправдання в Законі, відпали [«еккіпто» – випасти, впасти, позбавитися, втратити право, привести до кінця] від благодаті і відлучилися [«катаерго» – відрізаний, спустошений, анульований, викреслений, завершений, зруйнований, винищений] від Христа» (Гал. 5:4).

У Посланні до филип'ян Павло зізнається, що він від всього відмовився

би, щоб «розуміти Його, і силу воскресіння Його, та спільність мук Його, уподібнюючись смерті Його, аби тільки досягти до воскресіння мертвих» (Фил. 3:10, 11). Якщо Павло здобув спасіння раз і назавжди, і ніщо вже не могло змінити його статусу перед Богом, то, очевидно, сам Павло про це і не здогадувався. Він глибоко переживав через духовну загибель своїх найближчих співвітчизників. У цьому ж контексті він зі слізьми розповів филипійській церкві про тих, які колись повірили, а нині «поводяться як вороги хреста Христового» (Фил. 3:18).

Наставляючи пасторів, Павло настійливо повторює: «А Дух виразно говорить, що в останні часи відступлять деякі від віри, слухаючи духів підступних і наук демонських» (1Тим. 4:1; див. 2Тим. 4:3, 4).

ЄВАНГЕЛІЯ І ВІДКРИТТЯ

Інші книги Нового Завіту також не залишають сумніву в тому, що віруючий може добровільно втратити спасіння. У Посланні до євреїв є декілька цілком чіткі попередження про віровідступництво, а також настійливі заклики залишатися твердими до кінця; і всі ці попередження призначаються християнам.

Надихнувшись відкриттям, яке прийшло з втіленням Бога у Христі, автор Послання до євреїв пише до християн: «Тому-то подобає нам більше вважати на те, що ми чули, щоб іноді не відпасти» (Євр. 2:1). Автор цього тексту не виключає себе з попередження про можливість зійти з шляху спасіння. У цьому ж контексті він піднімає риторичне запитання: «То як нам уникнути [відплати, див. вірш 2], що не дбали про таке велике спасіння? Воно проповідувалося спочатку через Господа, а від тих, що чули, нам стверджене» (вірш 3). І знову автор цих рядків включає себе в християнську аудиторію.

Зверніть увагу, що тут використовується дієслово «не дбали», а не «відкинули». Читачі послання були «не дбаючими» християнами, а не «відкидаючими» християнами. Далі в 3:6 автор вторить попередженням, які ми вже чули від Христа і Павла: «Дім Його

– ми, коли свободу і похвалу надії аж до кінця твердо держатимемо». Трохи нижче від підкреслює свою думку: «Ми стали спільниками Христовими, коли тільки початок вірування до кінця твердо збережемо» (вірш 14). Він попереджує своїх братів по вірі: «Остерігайтесь, браття, щоб не було в кого з вас серце лукаве і невірне, та не відступило [«апостаенаі» – відступити від віри] від Бога Живого!» (3:12). Віруючим слід боятися, «щоб, коли залишається обітниця ввійти у відпочинок Його, хтось із вас не запізнився» (4:1), тому що навіть віруючі не застраховані від того, «щоб хто не впав таким же чином у непокірність [проявлену Ізраїлем у Старому Завіті]» (4:11).

У Посланні до євреїв (6:4-6) автор проголошує: «Бо неможливо тих, що раз уже просвітилися, і скуштували дара небесного, і стали причасниками Духа Святого, і скуштували доброго Слова Божого і сили майбутнього віку, та й відпали, знову обновляти покаєнням, коли вони знову розпинають в собі Сина Божого та зневажають Його» (виділено автором статті).

Згадуючи Книгу Чисел (15:30, 31) автор Послання до євреїв стверджує: «Бо коли ми самохіть грішимо, прийнявши розум правди, то вже не залишається жертви за гріхи, а якесь страшне сподівання суду і вогняний гнів, що має жертви супротивників» (10:26, 27). Далі він продовжує: «Хто відцурався Закону Мойсеевого, той без милосердя гине при двох або трьох свідках. Скільки ж, думаєте, гіршої муки заслужить той, хто Сина Божого потоптав і кров завіту, що нею освятився, вважав за звичайну, і Духа благодаті зневажив?» (10:28, 29; виділено автором статті). Слова, виділені курсивом, служать незаперечним доказом того, що автор звертається саме до християн. Він застерігає їх не «покидати» (на відміну від «втратити») своє спасіння (10:35).

Своє послання християнам автор завершує наставленням: «Дивіться, щоб хто не відпав від благодаті Божої, щоб який гіркий корінь, угору вирісши, не зашкодив вам, і тим не опоганились багато-хто. Щоб не був *хто* блудником,

У Посланні до євреїв є декілька цілком чіткі попередження про віровідступництво, а також настійливі заклики залишатися твердими до кінця.

За віруючими зберігається право вибирати життя у послуху і покорі Богові або відмова від спілкування з Богом і, як результат, страждання у вічному відокремленні від Бога.

або необачний, як Ісав, що за одну страву віддав первородство своє. Ви знаєте, що й опісля, як схотів він успадкувати благословення, був він відкинений, – можливості для покаяння не знайшов, хоч із слізьми шукав його» (Євр. 12:15-17).

Яків наставляє: «Коли хто з вас відхилиться від правди, і наверне хто його, нехай той знає, що хто навернув грішника від хибної дороги, той спасе його душу від смерті» (Як. 5:19, 20).

Петро пише: «Були ж і лжепророки між людьми, як і між вами будуть лжевчителі, які введуть згубні ересі, і відцуравшись від Господа-Відкупителя, накликають на себе скору погибель» (2Птр. 2:1). У цьому ж контексті він продовжує: «Бо якщо, утікши від нечистоти світу через пізнання Господа і Спасителя Ісуса Христа, а потім знову заплутуються і бувають подужані, то останнє їхнє – гірше першого. Краще би їм було не пізнати дороги правди, як пізнавши, відвернутись від переданої їм святої заповіді! Трапилось їм за правдивою приказкою: «Пес вертається до своєї блювотини» та «Помита свиня знову *іде* валятися у калюжу»» (2:20-22).

Іван описує гріх, який «веде до смерті» і не може бути прощений (1Ів. 5:16). Контекст першої половини вірша, а також загальне вживання такої ж термінології у всьому посланні (1Ів. 3:13, 14) не залишає сумнівів: мова йде про духовну, а не фізичну смерть. Ця тема звучить цілком однаково і в Книзі Об'явлення. У ній життя вічне обіцяється лише тим, хто терпить і зберігає віру до кінця (Об. 2:10, 25, 26). І навпаки, нерозкаяним гарантується бути викинутими з уст Божих (Об. 2:5; 3:11, 16). До кінця книги (а, отже, і до кінця Нового Завіту) Іван не перестає попереджувати про можливість втрати християнином спасіння (Об. 22:19).

БІБЛІЯ З КОМЕНТАРЯМИ, с. 1888

ВІРОВІДСТУПНИЦТВО

Відступити від віри – значить порвати відносини з Христом або відмовитися від життя в союзі з Ним і істинної віри в Нього. Тобто віровідступництво може звершити людина, яка колись здобула спасіння, народилася згори, духовно відродилася у Святому Дусі (Лк. 8:13; Євр. 6:4, 5); це не просто заперечення новозавітної доктрини невіруючими у церкві зримій. Віровідступництво може проявлятися в двох окремих, хоча і взаємопов'язаних, аспектах: а) богословське відступництво, тобто заперечення усього або частини вчення Христа і апостолів (1Тим. 4:1; 2Тим. 4:3), і б) моральне відступництво, тобто колись віруючий більше не перебуває у Христі і знову віддається гріховному і нечестивому способу життя (Іс. 9:13; Мт. 23:25-28; Рим. 6:15-23; 8:6-13).

ВИСНОВОК

Очевидно, що Біблія попереджує про можливість втратити своє місце перед Богом. Писання не залишає сумнівів: віруючий може бути впевнений лише тоді, коли постійно виконує волю Господа. Цей факт цілком точно відповідає біблійному визначенню спасіння. Спасіння – це не одномоментна подія, яка навіки вирішує долю віруючого; це процес, у якого є минуле (Рим. 10:9, 10; 2Кор. 5:17), теперішнє (Лк. 9:23; 1Кор. 1:18; 2Кор. 2:15; 3:18; Фил. 2:12; 3:8-16) і майбутнє (Рим. 8:19-24; 1Кор. 15:24-28; 1Птр. 1:3-7; Об. 12:10; 20:1-10; 21:1 – 22:14). За віруючими зберігається право вибирати життя у послуху і покорі Богові або відмова від спілкування з Богом і, як результат, страждання у вічному відокремленні від Бога. Пояснюючи цю істину своїм прихожанам, закликайте їх до благочестя і навчіть правильно наставляти тих, хто вірить у неможливість втратити спасіння.

ПРИМІТКИ

¹ W.E. Nunnally, "Defective Views of Salvation", журнал *Enrichment* 13, № 3 (лето 2008): 128–135.

² Millard J. Erickson, *Christian Theology*, 2-е вид. (Grand Rapids: Baker Books, 1998), 998.

³ Henry C. Thiessen, *Lectures in Systematic Theology*, (Grand Rapids: Eerdmans, 1971), 385.

⁴ «Security of the Believer (Backsliding)», доступно за адресою http://www.ag.org/top/Beliefs/gendoc_09_security.cfm.

⁵ Erickson, 1007.

⁶ Erickson, 999.

⁷ J. Rodman Williams, *Renewal Theology*, т. 2 (Grand Rapids: Zondervan Academic, 1990), 131.

В. Ханнелі,
доктор філософії,
професор раннього юдаїзму
і походження християнства,
Університет «Еванджел»,
м. Спрінгфілд, штат Міссурі

Поводження з молодшими служителями. Принципи духовного лідерства на основі привітань Павла

Сем сидів переді мною, хмуро потупившись в кружку кави¹. На його лиці красномовно читалися страждання, які принесло йому служіння в церкві. Багатообіцяючий молодіжний пастор раптом опустив руки. Спочатку його ентузіазму не могли загасити навіть 60-, а то й 70-годинний робочий тиждень. Він просто не міг повірити, що несе служіння, а йому за це ще й гроші платять. І хоча основною його відповідальністю було молодіжне служіння, старший пастор поступово перекладав на його плечі все більше і більше інших обов'язків. Кожне нове завдання Сем сприймав з радісною старанністю. Особливо йому подобалось проповідувати на вечірніх недільних богослужіннях у ті рідкісні дні, коли старший пастор був зайнятий служінням за межами церкви. Судячи з усього, прихожани дуже тепло приймали його проповіді.

Через рік Сем почав відчувати деякий холодок і натягнутість у розмовах із старшим пастором. Той раптом почав критикувати найменші помилки в служінні Сема. Сем подвоїв свої зусил-

ля, щоб заслужити похвалу пастора, але даремно. Не минуло і двох років, як пастор повідомив Сему, що з причини реорганізації церкви і фінансових труднощів його звільняють. Щось в інтонації пастора заставило Сема засумніватися у наведених причинах. Стримуючи сльози, Сем вийшов з кабінету пастора.

За 20 років викладацької праці в коледжі і семінарії я чув подібні історії безконечну кількість разів. Очевидно, в історії Сема ми бачимо лише один бік. Проте він підіймає серйозну проблему відносин між пастором церкви і молодшими служителями, а також їхню неймовірну складну динаміку.

Деякі роки тому я вивчав принципи духовного керівництва у Новому Завіті, і мою увагу захопив приклад Павла і його послання. Точніше говорячи, мене в першу чергу зацікавило ставлення Павла до його співробітників. Причому найбільше натхнення я знайшов у найбільш неочікуваному тексті Писання – завершальних привітаннях у Посланні до римлян.

Як не дивно, але Послання до римлян Павло писав церкві, яку він не засновував і в якій навіть жодного разу не був. Проте у 16:1-16 він перелічує поіменно 27 осіб. Очевидно, з цими людьми Павло познайомився під час своїх місіонерських подорожей, а потім вони переїхали до Риму. Деякі з них, швидше за все, навернулися у християнство, а Павло їх особисто наставляв і навчав служінню. Бо ж Павло був апостолом, а отже, і духовним лідером для церков, які він заснував, а також для віруючих, яких він зростив. При ближчому розгляді цей текст з Писання дозволяє визначити, які стосунки підтримував Павло з віруючими, які не входили у число апостолів.

Прилюдна похвала і особисте визнання, висловлені з усією щирістю, зміцнюють добру волю, повчання і мотивацію.

ПАВЛО ВИРАЖАВ ВДЯЧНІСТЬ

Павло не скупився на похвалу. Погляньте, як часто він хвалить. Фіва була помічницею і «служила»² не лише Павлові, а й багатьом з церкви (Рим. 16:2). Прискилла і Акила «голову свою клали» за Павла (Рим. 16:3, 4). Трифена і Трифоса називаються такими, що «трудяться в Господі» (Рим. 16:12). Окремо відмічається праця Марії (Рим. 16:6), а також праця Персиди (Рим. 16:12). Павло докладає всі зусилля, щоб виразити вдячність своїм співпрацівникам і подякувати їм за достойну працю³.

ПАВЛО ШІНУВАВ РІВНІСТЬ

Павло поводився з молодшими віруючими як з рівними собі. В тексті це виражається використанням грецького прийменника «сунн» («разом з»). Всі вони були «співробітниками у Христі» (Рим. 16:3, 9, див. 21). Андронік і Юнія були «товаришами неволі» з Павлом за Благую Вість (Рим. 16:7). Зверніть увагу, як говорить про себе Павло у своїх посланнях. Тит – «товариш» Павла («коінонос», що означає «той, хто розділяє участь») в праці благовістя (2Кор. 8:23). Епафродит – не лише «брат», а й «товариш у праці», «служитель в потребі» Павла (Фил. 2:25). Тимофій хоча й був для Павла свого року духовним «сином у вірі» (1Тим. 1:2), а також «любим сином» (2Тим. 1:2), він все одно ставився до нього як до рівного і як до «співробітника у благовісті Христовому» (1Сол. 3:2).

Уважне вивчення послань Павла приводить до дивовижного відкриття. Павло не поводився з молодшими служителями як з людьми нижчими від себе. Всіх їх він вважав соратниками та співробітниками для Господа. Спілкуючись з тими, кому він служив як апостол⁴, Павло не хвалився своїм апостольським покликанням, становищем і авторитетом. Павло чудово розумів, що наділений апостольською владою, але цей аргумент він приберігав лише для особливих випадків, наприклад, коли мова йшла про громади або церкви, які противилися або загрожували справі Божій⁵. Павло не

вдавався до апостольського авторитету навіть у цілях дисципліни. І навіть докоряючи непокірних коринтян⁶, Павло нагадував: «Ось *тому-то*, не будши між вами, пишу, щоб, коли буду з вами, не вжив я суворості у владі, яку дав мені Господь для будови, а не для руїни» (2Кор. 13:10).

ПАВЛО ЗНАВ СЛУЖИТЕЛІВ

Слова привітання з 16-го розділу Послання до римлян явно свідчать про те, що Павло був особисто знайомий з усіма переліченими віруючими. Згадайте стару приказку: «Ніщо не солодить слух так, як звук власного імені». Павло не просто перелічував їх за іменами – багато з них були йому близькими друзями. Павло міг називати Епенета, Амплія і Персиду «любими» (Рим. 16:5, 8, 12). Він знав їх настільки добре, що міг похвалити кожного індивідуально.

У другому посланні Павло пише, що не має нікого рівно старанного, хто б так щиро турбувався про филип'ян, як Тимофій (Фил. 2:20). Тихика він називає «любий брат і вірний слуга в Господі» (Еф. 6:21). Він не залишає поза увагою також молитовне життя Епафраса (Кол. 4:12), а також відмічає, що Тит був дуже «ревний» (2Кор. 8:17), «у багатьох речах дуже пильний, тепер же він ще пильніший у великій довірі до вас» (2Кор. 8:22). Павло своїми очима бачив їхнє вірне служіння і виражав похвалу таким чином, щоб підкреслити достоїнства кожного з них і вклад у діло Боже.

ПРИНЦИПИ ДУХОВНОГО ЛІДЕРСТВА

Наведений аналіз не робить революції в богослов'ї – це практичні поради по відношенню до молодших служителів, засновані на принципах духовного керівництва, продемонстрованих Павлом. На жаль, часто про ці принципи забувають, і про них слід нагадати.

Мудрий духовний керівник навчає молодших служителів і прагне з ними подружитися. Найдієвіше керівництво здійснюється в любові і довірі. Павло визнавав своє право закликати апостольський авторитет,

проте, переконуючи солунян, він вважав за краще нагадати їм про батьківську любов і свою тривогу за них як за своїх духовних дітей (1Сол. 2:7, 8; див. 1Кор. 4 : 15). Старший пастор покликаний очолювати служіння, але, якщо він не буде знайомий з кожним із служителів, керівник з нього вийде посередній. Бути керівником, як Павло, – означає постійно працювати над зміцненням взаємин, особисто вчити і наставляти.

Мудрий духовний керівник відкрито хвалить молодших служителів. Прилюдна похвала і особисте визнання, висловлені з усією щирістю⁸, зміцнюють добру волю, повчання і моти-вацію. Це не тільки допомагає служителям знайти впевненість в собі, а й робить відкритими до них членів церкви. Крім того, прилюдна похвала подає всій церкві важливий урок: члени Тіла Христового затребувані, вони цінуються в Тілі за свої дари, що використовуються заради Тіла.

Мудрий духовний керівник прагне створити таку команду, в якій усі рівні. Образ духовного керівника, як його розумів Павло, сформувався під впливом його поглядів на духовну владу і усвідомлення Церкви як Тіла Христового. Подібне розуміння духовної влади нагадує одне з учень Христа про те, що владою у Царстві наділяються для того, щоб послужити ближнім (Мр. 10:42-45). Велика відповідальність вимагає великої влади. Влада – це атрибут не посади, а функціональної відповідальності, яку передбачає ця сама посада.

Розуміння Павлом церкви як Тіла Христового сформувалося на основі його власного вчення про органічну єдність і взаємозв'язок всіх членів Тіла Христового (1Кор. 12:12-27). У Божому задумі кожен член Тіла однаково значущий і необхідний для виконання головної мети і функції Тіла. Виходить, що відносини нижчих і вищих звань абсолютно недоречні (1Кор. 12:15-25). Це пояснює, чому Павло не погоджується із звеличенням апостольських керівників, як наприклад себе, Аполлоса і Кифи (1Кор. 1:12; 3:4-6, 22; 4:6). Подібні розмежування та спроби

підняти одного над іншим не враховують, що в кожного члена є своя функція, але при цьому перед кожним стоїть своє завдання, і всі члени – співробітники Божі (1Кор. 3:8, 9).

Існує незаперечна діалектика між авторитарними структурами і егалітарною будовою Тіла, яку проповідує Павло. Ієрархія, залишена в нехтуванні, підриває соборність. Екклезіастична структура, або форма правління, побудована на ієрархії статусів, посад і влади, працює проти служіння команди рівних співробітників у Христі. Якщо ви успадкували подібну структуру, задумайтеся над тим, як її можна змінити, які можна ввести правила, порядки, звичаї, щоб пом'якшити тиск ієрархії і зміцнити співпрацю і соборність у команді.

Апостол Павло демонструє гідні уваги принципи духовного керівництва. Конкретне їх застосування залишається на розсуд діючих пасторів. Тим не менш, якщо ви шукаєте приклади для наслідування в Писанні, даними принципами нехтувати не слід.

ПРИМІТКИ

¹ Описана ситуація заснована на реальних подіях. Імена і подробиці змінені.

² Використовується грецьке слово «діаконон». Хоча воно має значення «слуга», «служитель», воно також може позначати диякона церкви. Павло використовує це слово в даному значенні п'ять разів у Посланні до Филип'ян (1:1) та у Першому Посланні до Тимофія (3:8, 10, 12, 13).

³ Судячи з численних прикладів з послань Павла, для нього це звичайна практика. Наприклад, див. Друге Послання до коринтян (8:16-23) (Тит); Послання до филип'ян (2:19-21) (Тимофій); Послання до филип'ян (2:25) (Епафродит); Послання до ефес'ян (6 : 21) (Тихик); Послання до колосян (4:9) (Онисим); Послання до колосян (4:10) (Аристарх); Послання до колосян (4:12) (Епафрас) та Послання до колосян (4:14) (Лука).

⁴ Павло ввібрав в себе дух величчя Царства, приклад якого подавав йому Сам Господь: «Ви знаєте, що в поган князі панують над ними, і вельможі гноблять їх. Але не так буде у вас: ні, хто хоче бути великим між вами, нехай буде вам слугою. І хто хоче між вами бути першим, нехай вам буде слугою. Бо Син Людський не прийшов, щоб служили Йому, а служити й дати душу Своєю як викуп за багатьох»(Мт. 20:25 –28).

⁵ Див. Перше Послання до коринтян (4:15); Друге Послання до коринтян (10:8); Перше Послання до солунян (2:6; 4:1); Послання до Тита (2:15).

⁶ Див. Друге Послання до коринтян (2:3, 4, 9; 7:12). Це так зване «писання з багатьма сльозами» – не Перше Послання до коринтян, а одне з «зниклих» послань Павла, написаних коринтській церкві. Див. також Перше Послання до коринтян (5:9). Павло вважав за краще спілкуватися з ними на правах духовного батька (1Кор. 4:15; 1Сол. 2:7, 8).

⁷ Чи правомірно сказати «любимий мною».

⁸ Деякі старші пастори сиплють похвалу співробітникам і членам церкви напругою і наліво. У таких випадках похвала часто звучить нещиро і її рідко сприймають всерйоз. Зверніть увагу, що Павло в привітанні згадує кілька людей без похвали (Рим. 16:15, 16; див. Димас в Кол. 4:14). Павло не вважає себе зобов'язаним хвалити кожного, а лише тих, кого він знає досить добре, щоб висловити щире схвалення.

Джеймс Хернандо,
доктор філософії, професор
Нового Завіту в Теологічній
семінарії Асамблеї Божих,
м. Спрінгфілд, штат Міссурі

Виконуємо Велике Доручення через учнівство

За результатами недавнього дослідження, проведеного «Національною коаліцією братів-служителів», в Америці проживає понад 98 мільйонів чоловіків, і лише 35 мільйонів з них вірять у Христа. З цих 35 мільйонів тільки 8 млн. беруть участь у будь-якій формі християнського наставництва, тобто приблизно 1 з 12. Уявіть собі футбольну команду, в якій тільки одна людина знає правила гри!

У Євангелії від Матвія (28:19) Христос сказав: «Тож ідіть, навчіть всі народи». Але десь між першим століттям і сьогоденням Церква втратила бачення і прагнення до наставляння учнів. Згідно з дослідженнями, проведеними Джорджем Барна, менше 18% опитаних християн зізналися, що на даний момент прагнення до духовного зростання – це найсильніше бажання в їхньому житті. Половина віруючих заявили, що хоча вони і працюють постійно над своїм духовним зростанням, свої старання вони оцінюють як посередні¹.

Спостерігається приголомшуюча відсутність інтересу до учнівства. Для того, щоб церква залишалася дійсно біблійною громадою віруючих, через яких Святий Дух може благовістити світу, нам необхідно згадати про справжнє учнівство та способи його здійснення. Патрік Морлі, засновник і президент служіння «Людина у дзеркалі», пише: «Як змінити народ, не змінивши церкву? Далі, як змінити церкву, не змінивши сім'ю? А як змінити сім'ю, не змінивши шлюб? І нарешті, як змінити шлюб, не змінивши людину в шлюбі?» Людина – це нитка в полотні життя. Доведено, що коли людина звертається до Христа, в 93% випадках вся її сім'я звертається до Бога.

Що ж таке наставництво? Відповідь проста – відповідність формулі, яку Христос залишив Церкві. У всіх Євангеліях ми читаємо, як Христос завоював Собі учнів. Він витратив три роки Свого життя на 12 осіб, звичайнісіньких, як ми з вами. Порядок Його дій був простий: спочатку Він їх закликав, потім навчив і, нарешті, відправив на служіння. Підсумком Його служіння стали благочестиві мужі Божі, які змінили увесь світ. До такого результату повинні прагнути і ми з вами.

ПОКЛИКАНІ СЛІДУВАТИ ЗА ХРИСТОМ

Христос сказав: «Ідіть за Мною, і Я зроблю вас ловцями людей» (Мт. 4:19). Перше звернення до учнів звучало як заклик слідувати за Христом і пізнати Його ближче. Учнівство – це не одинична або випадкова подія. Справжнє учнівство вимагає багато часу і взаємодії.

Покликані слідувати за Христом – визначення учнівства. Христос сказав: «Коли хто хоче йти слідом за Мною, нехай

відречеться себе самого й візьме хрест свій, та й іде за Мною» (Мт. 16:24). Без призову слідувати за Христом учнівство не вийде. У Писанні ми читаємо численні історії про те, як Бог закликає людину слідувати за Ним. Так сталося з Авраамом, Мойсеєм, Ісаєю, Єремією і Павлом. Христос покликав дванадцятьох апостолів і провів три роки в тісному спілкуванні з ними. Їхні взаємини вимагали величезної кількості часу і енергії. Савл із Тарсу йшов погубити церкву, але Бог його знайшов, закликав і через нього розпочав одне з найпотужніших благовісницьких служінь в історії Церкви. Отже, справжнє наставництво починається з покликання слідувати за Христом.

НАВЧЕНІ НАСЛІДУВАТИ ХРИСТА

Христос навчав учнів протягом трьох років. Він пояснював їм, як слід жити. Він Сам являє собою наочний приклад. Вони на власні очі бачили, як веде себе Христос у різних обставинах. Вони бачили, як Він вчить, як відповідає на запитання. Вони бачили, як Він налаштований до людей, як з ними спілкується. Вони бачили, як Він вирішує конфлікти, як любить оточуючих. Учнівство – це не серія проповідей, не 45-хвилинне заняття в біблійній школі. Учнівство – це зразок повсякденного життя в реальному часі.

Учні Христа мають одну з найбільших переваг – можливість задавати питання наставнику. Етап настанови – один з вирішальних. Протягом трьох років я займався у групі з восьми учнів, яких навчав наш старший пастор. Ми збиралися всі разом, і пастор ділився з нами своїми міркуваннями з глибини серця. Ми задавали йому питання на різноманітні теми. Він вчив нас, спираючись на своє знання Писання, свій життєвий

досвід, свою мудрість та розуміння, свої традиції. На цих заняттях я дізнався про Бога і пасторське служіння більше, ніж за всі роки навчання в семінарії і біблійній школі.

Вчити наслідувати Христа – це означає самому бути зразком подоби Христа. Ми, служителі, покликані вчити ближніх наслідувати Христа. Тільки Христу під силу змінити серце людини, але ми повинні бути напоготові, щоб проповідувати викуплення Христом у цьому світі. Зразок наслідування Христу – невід’ємний елемент наставництва.

ПОСЛАНИ СЛУЖИТИ ХРИСТУ

Церква була побудована на служінні 12 учнів. Христос закликав їх слідувати за Ним, Христос навчив їх діяти як Він і, нарешті, відправив їх на служіння по всьому світу. Наставництво йде по колу і включає примножуючий фактор.

У Євангелії від Івана (14:12) написано: «Істинно, істинно говорю вам: Хто вірує в Мене, той діла, які Я роблю, і він робитиме, й більше цього робитиме; бо Я до Отця Мого йду». Коли я вперше прочитав ці рядки, то подумав: «Ну яка моя справа може бути більше діла Христа?» Він був неперевершеним учителем, Він здійснював дивні дива. Хіба можливо зробити ще більше?

У цьому вірші криється числове значення. На землі Христос був обмежений тим місцем, в якому Він знаходився в даний момент часу. Коли Він вознісся на Небеса, то відправив Свій Дух, щоб наділити віруючих силою нести Його служіння. У цьому вірші йдеться про кількість, а не про якість. Плоди служіння дванадцяти апостолів були набагато чисельніші, ніж якщо б Христос продовжував працювати поодиноці.

ПОКЛИКАНІ МАТИ УЧНІВ

Учнівство не обмежується якимось одним методом або моделлю. Існує безліч його зразків: проповіді, уроки, самостійне вивчення, семінари, конференції, навчання лідерів, невимушена розмова, духовні наставники, спілкування в групах.

Джон Веслі, чие служіння базувалося на маленьких групах, виділяв вісім основних принципів учнівства:

1. Природа людини здатна вдосконалюватися під впливом Божої благодаті.
2. Навчання відбувається в процесі виконання Божої волі.
3. Природа людства удосконалюється в ході групової взаємодії, а не ізоляваного існування.
4. Можна і треба повертатися до духу і традицій раннього християнства.
5. Шлях до прогресу людства лежить через участь в Божій благодаті.
6. Добру Новину слід сповіщати бідним.
7. Соціальному злу не слід опиратися – його слід перемагати добром.
8. Основна функція духовного освітнього лідерства – це вчити, очолювати і служити, а не здійснювати служіння поодиноці.

Ці вісім принципів охоплюють ключові компоненти наставництва.

Більш того, мудрий лідер розуміє, що плідне наставництво здійснюється в умовах малих груп, де пастор може взаємодіяти, навчати, подавати приклад наслідування Христу в умовах, неможливих у великій групі. З часом віруючі, змушені у Христі, самі займуться служінням, встануть поряд з вами і будуть допомагати виконувати призначення Церкви – наставляти якомога більше учнів.

ВИСНОВОК

Основний пріоритет у служінні Христос віддавав покликанню і повчанню учнів. Наставництво лежало в основі Його служіння. Учням потрібно було змужніти у вірі ще до того, як прийшов Святий Дух і наділив апостолів силою згори.

Учнівство – суттєвий елемент служіння, який відсутній в багатьох сучасних церквах. Учнівство змінює не тільки життя окремих людей, але і цілих міст, церков і навіть країн.

Христос поступав просто: закликав, вчив, відправляв служити. Даний порядок змінює людину, її сім’ю і церкву. Перед пасторами стоїть абсолютно чітке завдання: вирощувати благочестивих віруючих, адже вони – основа і наріжний камінь сім’ї і народу. Витратити сили на одну людину – найвірніший спосіб змінити ціле суспільство. Учнівство – це звичай, початок якому поклав Христос, і ми повинні дотримуватися цього звичаю до Його повернення.

ПРИМІТКИ

¹ Джордж Барна, *Growing True Disciples* (Colorado Springs: Waterbrook Press, 2001), 42.

Ендрю Темплтон,
директор розвитку служіння
«HonorBound: Men of Promise»,
м. Спрінгфілд, штат Міссурі

Вільям Фарлі

Велика пелагианська суперечка

Життя в Римі четвертого століття було, м'яко кажучи, скрутним. Родні Старк зазначає: «Античні міста були маленькими, перенаселеними понад міру, смердючими і неспокійними. У них постійно накопичувалися приїжджі, на них часто обрушувалися всілякі катастрофи: пожежі, епідемії, завоювання, землетруси ... Пожеж боялися, як чуми, і багаті, і бідні ... Каналізацією служили канали, вириті прямо посередині вузьких вуличок. У ці канали скидали все сміття, включаючи вміст нічних горщиків»¹. Тривалість життя була зовсім низькою – близько 30 років. 26 серпня 410 року Аларіх і його армія вестготів прорвалася крізь укріплення навколо Риму, і місто наповнили розбій і насильство. Завоювання, якого римляни боялися найбільше, нарешті сталося.

Велике число біженців рушили з Риму до Північної Африки, основну годувальницю римського населення. Серед біженців був один чернець на ім'я Пелагій (близько 354-420) разом зі своїм учнем Целестієм. Хоча кінцевою метою їхніх мандрів був Єрусалим, вони затрималися на короткий час у Гіппоні, де єпископом у той час був Августин (354-430). Пелагій жадав зустрітися зі знаменитим наставником, але єпископ якраз був у від'їзді. Тоді Пелагій залишив йому шанобливу записку, на яку Августин відповів з тією ж ввічливістю.

Пелагій продовжив свій шлях до Єрусалиму, затримавшись в Карфагені, столиці Північної Африки, де він залишив Целестія. Целестій, блискучий оратор, почав проповідувати доктринальну систему свого вчителя. Коли чутки про ці доктрини дійшли до Августина, почалася доктринальна суперечка, відгомони якої чути багато століть потому. Ця суперечка зіграла ключову роль в Реформації через 1100 років. У цю ж битву доводиться вступати кожному наступному поколінню християн.

Для того, щоб вникнути в суть спору, необхідно вивчити особистості Пелагія і Августина. Між ними було багато спільного. Обидва народилися в 354 році. Обом до початку спору було вже за п'ятдесят. Пелагій був уродженцем Британських островів, а Августин був родом з Північної Африки. Обидва відвідали Рим, коли їм ледь перевалила за тридцять. Пелагій вів чернечий спосіб життя, ніс служіння серед бідних портових робітників і різноробочих. Він прожив у Римі багато років до тих пір, поки захоплення вестготами не перетворило його на біженця. Обидва отримали блискучу освіту. Обидва були переконані в тому, що позиція кожного з них твердо базується на Писанні. Обидва любили мир і спокій, обидва противилися суперечкам. І все ж Пелагій і Августин розійшлися в самих критичних і вирішальних питаннях.

АВГУСТИН

На відміну від Пелагія, Августин опинився в Римі ще в молодості, але незабаром переїхав до Мілана, де опинився під впливом великого єпископа Амвросія (340-397). Повільно, але вірно Августин переймався ідеями християнства, хоча саме це віросповідання здавалося йому недосяжним. Хіба йому можна хреститися? Адже він з молодості вдавався до плотських утіх. Цнотливість і сексуальна чистота видавалися для нього абсолютно неможливими. Він втратив будь-яку надію навернутися до віри.

Одного разу, прогулюючись по саду, він почув голос по той бік стіни, який співав: «Візьми і читай, візьми і читай». Під рукою виявилася Послання апостола Павла до римлян. Августин відкрив його навмання і прочитав (Рим. 13:13, 14): «... не в бенкетах та пияцтві, не в любо діянні та розпусті, не у сварні та заздрощах. Але зодягніться Господом нашим Ісусом Христом, а турботу про тіло не перетворюйте в пожадливість!»². У той же момент його серце заповнила віра в Божу силу. Тепер він знав, що Бог наділить

Так, по благодаті Божій, Августин навернувся в християнство. Колись погрузлий в гріху, а тепер скинув гріховні кайдани, його власний досвід назавжди змінив його життя.

його здатністю змінитися.

Так, по благодаті Божій, Августин на-вернувся в християнство. Колись погруз-лий в гріху, а тепер скинув гріховні кайдани, його власний досвід назавжди змінив його життя.

У пелагіанському християнстві не було місця благодаті Божій.

Прийнявши хрещення, Августин по-вернувся до Африки, де мав намір вести спокійне життя в безшлюбності, вивчаючи Писання. Але Господь розпорядився інакше. Незабаром Августин став єпископом морського порту Гіпон і прослужив на цій посаді 40 років – до самої своєї смерті.

За своє життя Августин залишив церкві спадщину з 5 мільйонів слів, записаних гусячим пером на пергаменті. «Августин сформував історію християнської Церкви, – пише Джон Пайпер. – Він справив просто приголомшливий вплив на західну культуру»².

ПЕЛАГІЙ

Павло попереджав віруючих з Коринту, що сатана може з'явитися у вигляді ангела світла. Саме так можна сказати про Пелагія. Він викликав довіру до себе оточуючих. Він був «людиною ясного розуму, лагідного духу, освічений, з бездоганним характером. Навіть Августин, незважаючи на відразу до [пелагіанських] доктрин, відгукується про нього з повагою»³.

У Пелагія була одна велика вада: йому не довелося випробувати такої боротьби з гріхом, як Августину, а саме ця боротьба відіграла вирішальну роль. За довгі роки перебування в Римі Пелагій повернувся безліч учнів. Серед його прихильників були навіть представники вищих кіл Риму, включаючи Целестія, правознавця з багатого сім'ї. Підкорений аскетичним способом життя і моральною чистотою Пелагія, він став його найвідомішим учнем. Пелагію були огидні будь-які конфлікти, але в Целестія був зовсім інший темперамент. «Пелагій був моральним автором», а «Целестій став інтелектуальним автором створеної ними системи»⁴.

У пелагіанському християнстві не було місця благодаті Божій. В його основу лягло зовнішнє законництво, іншими словами, людина могла знайти спасіння власними зусиллями. Пелагій був духовним Джоном Уейном п'ятого сторіччя. Він вважав, що Бог очікує від людини досконалості, і що кожна людина має здатність бути досконалою. Він вважав, що Господь дає всім силу виконувати Його вказівки. В іншому випадку Бог чинив би несправедливо. Біограф Августина зазначає: «Система Пелагія була проста і жахлива, адже людина не просто може, а зобов'язана бути досконалою»⁵.

Він вважав, що будь-хто бажаний може досягти досконалості, і багато старозавітних святих тому приклад. Досконалості можна досягти зусиллям волі і цілеспрямованістю. Ось улюблений текст Пелагія: «У тому любов Божа, щоб ми сповняли заповіді Його» (1Ів. 5:3). «Пелагіанці вважали, що у людини немає виправдання гріху, так само як і немає виправдання злу, яке її оточує»⁶.

Іншими словами, Пелагій повністю заперечував доктрину про первородний гріх, вчення Павла про те, що всі ми успадковуємо гріх Адама і винуваті із самого зачаття. Цей гріх вражає волю, бажання, емоції і розум людини, тому людина своїми зусиллями ніколи не зможе відповідати праведним вимогам Бога.

Переконання Пелагія привели його до аскетизму. Він присвятив своє життя посту, самозреченню і дотриманню пристойності. Він вважав, що так має поступати кожен християнин, адже тільки аскетизм може гарантувати спасіння.

Одним словом, Пелагій присвятив себе етиці, а не доктрині, і це виявилось його ахіллесовою п'ятою. Він жадав морального перетворення Римсько-католицької церкви і був переконаний, що провиною всьому – помилкове розуміння Божої благодаті. «Яким чином людина, врятована однієї благодаттю, може змінитися і уподібнитися Христу?» – міркував він. У Римо-католицькій церкві він спостерігав нехтування мораллю, що межувало з байдужістю. Він вважав, що провина тут у зайвому переконанні Павла в ролі благодаті.

Приблизно в 405 році Пелагій почув, як хтось читав знамениту молитву з «Сповіді» Августина: «Дай, що накажеш, і повели, що хочеш», і прийшов в жах. Якщо людина покладається на Божу благодать, щоб виконувати Його волю, то в людини не залишається жодних моральних зобов'язань. Християни можуть виправдовувати свої гріхи небажанням Бога ділитися благодаттю. Пелагій остаточно переконався, що, на думку Августина, людина – свого роду робот, запрограмований Богом, що не має ніякого стимулу до морального перетворення.

СУПЕРЕЧКА

До початку суперечки між Августином і Пелагієм «антропологія Церкви була вкрай розпливчатою і невизначеною»⁷. Хоча більшість християн вважали, що людина грішна, суть гріха і його вплив на неї ще не були чітко визначені.

Давид піднімає важливе питання у 8-му псалмі: «Що таке син людський, щоб Ти дбав про нього?» (Пс. 8:5). Чи погублена людина з самого зачаття через гріх Адама, чи людина від народження блага і володіє всіма моральними здібностями, так що може знайти порятунок власними зусиллями?

Якщо ми страждаємо через гріхопадіння Адама, то які межі цього впливу? Чи приводить воно до духовної смерті, так що

ми нездатні відгукуватися на заклик Божий, або просто робить нас неповноцінними, скovouючи здатність і бажання навернутися до Бога?

Може, Христос помер для того, щоб дати нам здатність допомогти самим собі? Чи Він помер тому, що людина скута гріхом по руках і ногах, нездатна собі допомогти, відчайдушно потребує Божественного спасіння?

Найголовніше, чого вчив Августин, – це те, що Бог спасає, не порушуючи морального обов'язку людини шукати Бога і виконувати Його волю.

За всіма цими питаннями криється благодать. Чого домагається благодать? Скільки благодаті необхідно людині? Наскільки залежить людина від благодаті Божої? Чи дарує Бог благодать, щоб зробити людину святою, чи це святість людини дозволяє їй ухвалити Божественну благодать?

Відповіді на ці та багато інших питань мають величезне значення. Вони визначають наше розуміння свободи людини, стану Адама до гріхопадіння, впливу гріхопадіння на нас, дії Божої благодаті, суті відродження згори, доктрин про приречення і вибраність, свободи волі людини, суду Божого і, найважливіше, суті і ступеня залежності людини від Бога.

ПЕРЕМОГА АВГУСТИНА

Доктринальна суперечка почала набирати обертів після проповіді Целестія в Карфагені. Приблизно в 410-416 роках Августин відповів Целестію серією листів і трактатів, доводячи на основі Писання реальність і природу первородного гріха.

Спираючись на послання Павла, Августин спростовував доводи Пелагія. Гріх Адама – це не просто гріх однієї людини. Гріхопадіння Адама ознаменувало гріхопадіння всіх і кожного. Ми від народження вражені гріхом Адама. (На думку Августина, в корені гріха лежала гордість.) Крім того, ми вступаємо в цей світ, несучи на собі провину за гріх Адама. Говорячи богословською мовою, Августин учив, що і гріх, і вина Адама зараховані нам. Тому ми народжені мертвими в гріху, нездатними вірити в Бога і відгукуватися на Його поклик. На думку Августина, саме з цієї причини Господь обирає тих, хто знайде спасіння. Обраним Господь дає дар віри. Він їх виправдовує і наділяє силою, щоб вони зростали у святості. І нарешті, Господь прославляє їх. Брюс Шеллі так резюмує антропологію Августина: «На думку Августина, гріхопадіння Адама спричинило після себе жахливі наслідки. Він втратив здатність чинити правильно. Іншими словами, він помер духовно, а незабаром йому треба було померти і фізично. Але він був не самотній у своєму падінні. Згідно з ученням Августина, в Адамі було все людство, яке розділило з ним гріхопадіння. Людство стало втіленням розбещеності, не здатним на будь-яке добре [рятівне] діяння. Кожна людина від народження до старості не заслуговує нічого, крім засудження на вічні муки»⁸.

Але найголовніше, чого вчив Августин, – це те, що Бог спасає, не порушуючи морального обов'язку людини шукати Бога і виконувати Його волю. Августин збагнув цю таємницю: Господь – Вла-

дика, а людина відповідає за свої дії. Невдовзі після того, як я навернувся до Христа, я запитав одного дослідника вчення Августина, як цьому великому богослову вдалося примирити верховенство Бога і відповідальність людини.

Мій друг дав мудру відповідь: «А він і не намагався примирити і без того близьких друзів».

Теологія Августина також поклала початок глибокій надії на Бога і Його славу. Власний досвід перебування в гріху переконав богослова, що він повністю залежить від Бога. Його молитва: «Дай, що накажеш, і повели, що хочеш», настільки ненависна Пелагію, висловлювала саму суть його віри. Він знав, що, тільки покладаючись на Бога, він знайде спасіння, освячення і все те, що потрібно людині.

Він був переконаний, що в його теологічній системі криється рішення морального потурання. Як тільки Церква визнає первородний гріх, безпорадність людини і благодать Божу, почнеться те саме моральне перетворення, якого так жадав Пелагій. Чому? Тому, що Августин був переконаний, що його доктрина про благодать діє в самій глибині серця, перетворюючи його благодаттю, відроджуючи життя, вдячно присвячене Богові. Він вірив, що тільки ця внутрішня революція здатна відродити в серці угодні Христу чесноти.

НАСЛІДКИ

Пелагій переїхав до Палестини, де познайомився з відомим богословом Ієронімом (347-420), також противником пелагіанства.

Тим часом конфлікт між Августином і Пелагієм розгорявся все сильніше. Одні християни ставали на бік Пелагія, інші – Августина, але в останні десятиліття життя Августина Церква все частіше підтримувала його ідеї, а також ідеї Ієроніма. У 431 році екуменічний Собор в Ефесі, проведений через рік після смерті Августина, засудив пелагіанство і підтримав теологію Августина про природу людини. Сто років потому Собор у Оранжі (529) підтримав це рішення. Починаючи з шостого століття практично повсюдно пелагіанство почали вважати ерессю, а доктрину Августина про благодать – ортодоксальним вченням.

Незадовго до смерті Августина у його вчення з'явився несподіваний супротивник: аскетичні спільноти, що процвітали в єгипетських пустелях. Побудувавши своє життя на постах, суворому самозреченні і самопожертві, ці християни знайшли свободу благодаті гнітючої і захопилися доктринами Пелагія. Конфлікт між тими, хто радіє в праці, і тими, хто радіє Божій благодаті, не являв собою нічого нового, але затягнувся на цілі століття.

Володіючи чітким розумінням глибини, сили і згубної дії гріха, церква стає смиренною, розуміє свою залежність від Бога, приносить плоди. Чим більше ми розуміємо і ненавидимо гріх, тим меншу владу він буде мати над нами.

Хоча ортодоксальною визнали теологію Августина, в повсякденному житті люди часто практикували пелагіанство. Іншими словами, пелагіанство – це стандартна точка зору звичайної людини. З 500 по 1500 рік церква ще більше наблизилася до пелагіанства. Людина невтомно працювала заради визнання Богом. Сім таїнств, відвідування богослужінь і слухняність Папі Римському стали невідемними умовами порятунку.

Своєї кульмінації конфлікт досяг у Протестантській Реформації XVI століття. Мартін Лютер (1483-1546) був августинським ченцем. Його власне розуміння послань Павла, підкріплене коментарями Августина, остаточно переконали його в істинності доктрини про благодать, викладеної Павлом. Саме виходячи з теології Августина і Лютер, і Кальвін звернулися до керівництва Католицької церкви з вимогою визнати виправдання по вірі.

УРОКИ

Які уроки може взяти сучасний пастор із суперечки між Пелагієм і Августином?

По-перше, позбавлення від байдужості, якої так боявся Пелагій, лежить не в посиленні дисципліни. Навпаки, нас рятує постійне і чітке проголошення

гріха людини, що робить його негідною Божої прихильності і величній Божої благодаті. Тільки усвідомивши свою неспроможність, потребу в благодаті і потребу в Бозі, людина здатна присвятити всю себе Христу і Його Царству.

По-друге, історія пелагіанської суперечки нагадує про ту важливу роль, яку відіграє доктрина. Процвітання або застій церкви залежать від її доктринальної чистоти в базових питаннях. Володіючи чітким розумінням глибини, сили і згубної дії гріха, церква стає смиренною, розуміє свою залежність від Бога, приносить плоди. Чим більше ми розуміємо і ненавидимо гріх, тим меншу владу він буде мати над нами.

Але і зворотне теж вірно. Небажання проповідувати доктрину про гріх зазвичай веде до множення зла. Чим кращі думки про себе людина, тим гіршою вона стає. У XX столітті пелагіанство породило нечувані жахи. Всі утопічні рухи останнього століття – комунізм, фашизм і нацизм – зародилися саме з пелагіанських висновків про людину.

По-третє, кожному поколінню доводиться заново починати боротьбу, яку вів Августин. Доктринальний спір не закінчився у п'ятому столітті. Пелагіанство процвітає і в сучасній Церкві. Нещодавнє опитування показало, що, на думку 77% віруючих євангельських конфесій, людина по своїй суті блага, а ще 84% вважають, що в порятунку «Бог допомагає тим, хто хоче допомогти собі»⁹. Наївно вважати, що в наших церквах ситуація менш жалюгідна.

Нарешті, історія пелагіанства вчить нас, що якщо ми не будемо наполегливо і постійно просвіщати наші зібрання на тему гріха і його численні наслідки, почне процвітати пелагіанство. Чому? Тому, що людина за своєю природою горда, а гордість веде до ніг Пелагія. Ось чому ми говоримо, що пелагіанство – це стандартна релігія людства. Мудрі пастори, не сумніваються в його силі, ведуть з ним невпинну та наполегливу боротьбу.

Історія людства – це історія діянь Бога.

ПРИМІТКИ

¹ Родні Старк, *Cities of God: The Real Story of How Christianity Became an Urban Movement and Conquered Rome* (San Francisco: Harper-Collins/San Francisco, 2006), 26-28.

² Джон Пайпер, *The Legacy of Sovereign Joy: God's Triumphant Grace in the Lives of Augustine, Luther and Calvin (The Swans Are Not Silent)* (Wheaton, Ill.: Crossway, 2006), 43.

³ Филип Шафф, *The History of Christian Church*, том 3 (Peabody, Mass.: Hendrickson, 2006), 790.

⁴ Там же, 792.

⁵ Пітер Браун, *Augustine of Hippo: A Biography* (Berkeley, Calif.: University of California Press, 2000), 342.

⁶ Браун, *Augustine of Hippo*, 350.

⁷ Шафф, «История христианской Церкви», том 3, 785.

⁸ Брюс Шеллі, *Church History in Plain Language* (Dallas, Texas: Word, 1995), 129.

⁹ Майкл Хортон, «Pelagianism», *Modern Reformation*, січень / лютий 1994 р., 31, 32.

Вільям Фарлі,
пастор церкви «Благодать» в м. Спокен,
штат Вашингтон. Автор книг «Для Його
Слави» та «Неймовірна милість»

Едгар Лі

Хрещення Святим Духом. Життя і служіння Христа

*Святий Дух
зійшов під час
хрещення
Христа, щоб
наділити
Його силою
розпочати і
завершити
Свою місію на
Землі.*

Серія цих статей задумувалася як доказ того, що п'ятидесятницька доктрина про хрещення Святим Духом заснована на повному тексті канонічного Писання, а не просто на декількох уривках з Книги Діянь. Старий Завіт – це літопис служіння Духа, яке виявлялося в Його харизматичній дії на лідерів, обраних для визначених цілей. У старозавітних історіях ми нерідко читаємо про надприродні явища, які свідчили про присутність Духа. Крім того, Старий Завіт містить обітницю духовного життя і морального перетворення, які принесе з собою Дух. Можна сказати, що в Старому Завіті відображене двояке служіння Духа: харизматичне і перетворююче.

Ці два аспекти служіння Духа, про які явно говорили старозавітні пророки, знайшли повноцінне втілення в

житті і служінні Христа – неперевершеного сповненого Духом Служителя, Якого Євангелія з самого початку проголошує Помазанцем і Тим, Хто хрестить Духом.

ДУХ У НАРОДЖЕННІ І ДИТИНСТВІ ХРИСТА

Діва Марія, здивована звісткою архангела Гавриїла про те, що їй належить зачати і народити Месію, злякано запитала: «Як це станеться, коли я чоловіка не знаю?» (Лк. 1:34).

Гавриїл відповів: «Дух Святий зійде на тебе, і сила Всевишнього осінить тебе. Тому те, що народиться, – Святе, і зватиметься Сином Божим» (Лк. 1:35; див. Мт. 1:18, 20). Чудесне непорочне зачаття відбулося без участі батька-людини, під впливом Духа Божого, Який брав участь і у створенні світу (Бут. 1:1). Тільки зачатий таким

чином може називатися «святим» і «Сином Божим».

Незважаючи на чудесне народження, в дитинстві Христос мало виявляв Своє незвичне походження. Але вже з ранніх років натхненні Духом пророцтва вказували на Його справжні корені. Той же Дух, завдяки якому відбулося чудесне зачаття, і є Дух пророцтв, який наповнював благочестивих пророків, і ті звіщали пришествя Христа, починаючи з Єлизавети (Лк. 1:42-45). Симеон, на якому «був» Дух Святий, знайшов немовля Месію і Його батьків у храмі і впізнав у Ньому Боже «спасіння» (Лк. 2:25-32). Там же була і пророчиця Анна, очевидно, теж водима Духом, яка впізнала Сина Божого (Лк. 2:36-38).

Про дитинство Христа відомо зовсім небагато, лише короткі історії, описані Матвієм і Лукою. Лука опустив перші 12 років Його життя, зазначивши лише, що «Дитина росла і зміцнялася духом, сповняючись премудрістю; і благодать Божа перебувала на Ній» (Лк. 2:40). Звичайно ж, мова йде не про чудотворця, як уявляють Христа деякі апокрифічні Євангелії, який нібито відрізнявся від своїх однолітків не за роками розвинутою мудрістю і особливим почуттям Бога. Перша ознака того, що Христос усвідомлював Своє призначення, ми бачимо в історії про те, як схвильовані батьки знайшли Його разом з учителями в храмі. «Хіба ви не знаєте, що Я повинен бути у тому, що належить Отцеві Моєму?» (Лк. 2:49). Але потім Христос знову став слухняною дитиною, і Лука відразу переходить до Його юнацтва. «І виростав Він премудрістю й віком, у ласці в Бога і в людей» (Лк. 2:52).

Зачатий і сповнений Духом, Христос з самого початку був незвичайною, побожною дитиною. Він розвивався цілком нормально і виріс вкрай побожним юнаком. Хреститель визнав Божественну природу і характер Христа, висловивши сумнів у тому, що йому слід Його хрестити (Мт. 3:14). Рання Церква згодом засвідчить, що в Ньому не було гріха (2Кор. 5:21; Євр. 4:15; 1Птр. 2:22).

ДУХ У ХРЕЩЕННІ І ПОМАЗАННІ ХРИСТА

Хрещенню Христа в Євангеліях приділяється значна увага, особливо у світлі зішестя Духа Божого. Згідно Євангелій, у віці приблизно 30 років Христос залишив Своє ремесло в Назареті, прийшов до річки Йордан і попросив Свого двоюрідного брата Івана хрестити Його. Іван, безсумнівно під впливом Духа, здивувався проханню Христа: «Мені самому треба в Тебе хреститись» (Мт. 3:14). І лише після запевнень Христа про те, що це необхідно, «бо так годиться нам виповнити всю правду» (3:15), Хреститель погодився.

Але особливе значення в цьому хрещенні відіграє те, що відбулося після, коли Христос молився: «Дух Святий злинув на Нього в тілесному вигляді, як голуб, і голос із небес, мовив: Ти – Син Мій Улюблений [(Мт. 3:17) Це Син Мій Улюблений, що Я вподобав Його], Тебе Я вподобав!» (Лк. 3:22). Згідно Євангелій, Христос побачив, як розкрилися небеса і зійшов голуб. Іван Хреститель свідчив: «Я бачив Духа, що зійшов з неба, як голуб, і залишився на Ньому» (Ів. 1:32). Судячи з того, що Матвій у своєму описі використовує третю особу, можливо, глядачі з натовпу теж бачили це явище.

Отже, найголовнішим у хрещенні Христа, безсумнівно, було зішестя на Нього Святого Духа, що Христос і Сам незабаром пояснив. У синагозі Назарету Христос прочитав слова пророка Ісаї: «Дух Господній на Мені, бо Він помазав Мене звіщати вбогим Добру Новину, зціляти розбитих серцем, проповідувати полонянам визволення і сліпим прозріння, випускати пригноблених на волю, проповідувати рік Господній сприятливий» (Лк. 4:18, 19). Повернувши сувій служителю синагоги, Христос заявив: «Сьогодні справедлось Писання це, яке ви чули!» (4:21). Лука не випадково описав цю сцену на самому початку служіння Христа в Галілеї, щоб показати, що Дух, у повній відповідності з старозавітними обітницями, помазав Христа на служіння. А «Помазаний» за визначенням і є Месія, Христос.

Набагато пізніше Петро вторить да-

Яким би переломним не було нововведення Івана, хрещення Духом, яке приніс Христос, було просто революційним..

*Розповідна
структура
Євангелій,
а також
власні слова
Христа
свідчать
про Його
залежність
від сили Духа.*

ному розумінню помазання Христа. Проповідуючи в будинку Корнилія, він пояснює: «Помазав Його Бог Духом Святим і силою, і Який ходив, роблячи добро та зціляючи всіх поневолених дияволом, бо Бог був з Ним» (Дії 10:38). Святий Дух зійшов не для того, щоб відродити Христа згори або очистити Його. Адже Христос був безгрішним Сином Божим і не потребував ні в народженні знову, ані в духовному очищенні. Святий Дух зійшов також не просто заради присутності і спілкування з Богом, адже в цьому недостатку у Христа теж не було. Святий Дух зійшов під час хрещення Христа, щоб наділити Його силою розпочати і завершити Свою місію на Землі.

Проте буквально відразу ж після хрещення і помазання Христос пройшов випробування. Марко пише: «І зараз Дух запровадив Його в пустиню. І був Він там у пустині сорок днів, спокушуваний сатаною» (Мр. 1:12, 13). Марко використовує дуже сильне дієслово «екбалло», що означає «викинути» або «вигнати». Це дієслово дуже яскраво відображає нову і несподівану дію Духа в Христі. Ми часто відзначаємо, що під час 40-денного випробування в пустелі Христос здобував перемогу над сатаною Словом Божим. Але не потрібно забувати, що в пустелі був вже помазаний Духом Христос, який вміло орудував Словом у боротьбі з ворогом.

ХРИСТОС, ЯКИЙ ХРЕСТИТЬ ДУХОМ

У той час, поки Христос ще трудився теслею в Назареті, Іван Хреститель вийшов з пустелі і почав проповідувати і хрестити в річці Йордан. Головною метою Івана Хрестителя було сповістити явлення Когось більш могутнього, ніж він сам. За кілька століть до цього Господь промовив через пророка Малахію: «Ось Я посилаю ангела Мого, і він приготує дорогу переді Мною. І негайно за цим прийде в храм Свій Господь, що Його ви шукаєте» (Мал. 3:1). На виконання старозавітних пророцтв Хреститель провіщав Месію: «Я оце хрещу вас водою на покаяння; а Той, Хто йде за мною, потужніший від мене... Він вас хреститиме Духом Святим та вогнем» (Мт. 3:11). Пророцтво

про те, що Месія буде хрестити Духом, має настільки важливе значення, що кожен з чотирьох євангелистів помістив його в початок свого Євангелія, «прямо з ходу викладаючи основний урок пневматології»¹. Навіть тексти в синоптичних Євангеліях практично не відрізняється (Мт. 3:11; Мр. 1:8; Лк. 3:16). У Євангелії від Івана Хреститель свідчив: «Я бачив Духа, що зійшов з неба, як голуб, і залишився на Ньому» (Ів. 1:32).

Важливо розуміти, що запропоноване Хрестителем хрещення юдеїв у воді було для того часу абсолютно радикальним і нечуваним. В юдейській релігії прийнято багато церемоніальних обмивань, але хрещення немає. Хрестилися тільки язичники, що навернулися в юдаїзм, і то у дещо іншій манері. Не дивно, що юдейські керівники не схвалювали хрещення Івана. Але яким би переломним не було нововведення Івана, хрещення Духом, яке приніс Христос, було просто революційним.

Хрещенська метафора має надзвичайну силу. Дієслово «хрестити» («баптізо») утворене від дієслова «бапто»², що означає повне занурення клаптя тканини в чан з фарбою або людини у воду. Хрещення Івана ознаменувало фундаментальну зміну в житті, коли люди каюлися в гріхах і залишали їх, очікуючи прийдешнього Месії. Але хрещення Духом, яке ввів пізніше Месія, різко контрастувало з водним хрещенням Івана і означало ще більш суттєві зміни в житті.

Враховуючи таку наполегливу передмову до обітованого Христом хрещення Духом, особливо в контексті старозавітного пророцтва і його виконання в Новому Завіті, доводиться констатувати, що в ході історії значення цієї події в християнській теології істотно зменшилася, а якщо і згадується, то лише коротенько в застосуванні до навернення у віру або освячення віруючих.

ДУХ У СЛУЖІННІ ХРИСТА

Зішестя Духа в корені змінило життя Христа. Цю зміну дуже колоритно описав Лука: «І вернувсь Ісус у силі Духа в Галилею; і чутка про Нього розійшлась

по всій околиці» (Лк. 4:14). Після цього Христос почав дивовижне служіння: Він навчав, проповідував, зцілював, виганяв бісів. Його сусіди з Назарету дивувалися зміні, що сталася в теслі, яко-го вони знали з дитинства. «І полякались усі так, що питали один одного: «Що це таке? Що це за наука така нова, що з владою й духам нечистим наказує, і вони слухають Його?»» (Мр. 1:27). До речі, що стосується випадків екзорцизму, то немає ніяких вказівок на те, що біси впізнавали Христа до помазання Духом. Однак після помазання в цьому не було ніяких сумнівів.

Деякі помилково вважають, що Христос ніс служіння в силу Своєї Божественності. Безсумнівно, ми не можемо собі уявити, в яку взаємодію вступали Божественна і людська суті Христа. Його Божественність дійсно виступає на перший план, наприклад, у Перетворенні, і безсумнівно мається на увазі в прощенні Ним гріхів. Деякі також бачать прояв Його Божественності в таких подіях, як упокорення моря. Але крім Євангелій ми маємо в своєму розпорядженні свідченням Павла: «Він [Ісус Христос], будши за Своєю природою Богом, не вважав посяганням бути рівним Богу; тільки ж умалив («кено») Він Себе, прийнявши вид слуги, і з вигляду був як людина» (Фил. 2:6, 7). Грецьке дієслово «кено» дослівно перекладається як «спустошити». Але не варто думати, що, втілюючись в людині, Христос «спустошив» Свою Божественність, як учили деякі ранні богослови. Бог не перестає бути Богом. Судячи з усього, Павло натякає, що Син Божий, одягнувшись у людську плоть, добровільно і цілеспрямовано обмежив прояв Своїх Божественних якостей, щоб жити і служити як звичайна людина.

Розповідна структура Євангелій, а також власні слова Христа свідчать про Його залежність від сили Духа. Згадайте, адже поки на Христа під час хрещення не зійшов Святий Дух, Він не починав Свого служіння. Описуючи конфлікти Христа з фарисеями, Матвій наводить ще одне з пророцтв Ісаї: «Це Слуга Мій, що Я вибрав Його; любий Мій, що вподобала Його душа Моя; і Я

покладу Духа Мого на Нього, і Він суд проголосить народам» (Мт. 12:18; цитата з Іс. 42:1, 2). Оскільки фарисеї не могли заперечувати силу Христа зціляти і виганяти бісів, вони заявили, що Його сила від Вельзевула, князя демонів. Христос різко відповідає, що джерело Його сили – це Дух Божий (Мт. 12:28).

Лука оповідає про повернення 72 учнів. Коли Христос почув їхні відгуки: «Господи, навіть демони коряться нам в Ім'я Твоє» (Лк. 10:17), Він зрадів: «Дякую Тобі, Отче, Господи неба й землі, що втаїв Ти це від премудрих і розумних, а відкрив немовлятам. Так, Отче, бо таке було Твоє благовоління!» (Лк. 10:21).

ВЧЕННЯ ХРИСТА ПРО ДУХ У СИНОПТИЧНИХ ЄВАНГЕЛІЯХ

Автори синоптичних Євангелій, не випадково помістивши пневматологію про хрещення Духом у початок своїх оповідань, дуже мало пишуть про вчення Христа про Духа. Лука відзначає, що, навчаючи про молитву, Христос наводить приклад батьків, що роблять подарунки дітям, і пояснює, що так і Отець небесний подарує Святого Духа тим, хто просить Його (Лк. 11:13). Лука підкріплює це твердження описом вигнання бісів, коли Христос вигнав духів Вельзевула (вірші 14-25; див. Мт. 12:22-37). Христос пояснив, що Він виганяв бісів «пальцем Божим» (вірш 20; «Духом Божим», Мт. 12:28) і що Царство Боже «досягло» до них (Лк. 11:14-26). Оповідання Луки в даному контексті вказує на те, що «благий дар» Духа цілком можна отримати після навернення в віру, при цьому можливі прояви харизматичної сили.

Євангеліє від Луки також містить два уривки, в яких Христос обіцяє дари харизматичної мудрості й мови. У Євангелії від Луки (12:12) Він говорить учням, щоб, навіть перебуваючи в суді, вони не боялися, «бо Дух Святий навчить вас тієї години, що потрібно говорити». Далі в Євангелії від Луки (21:15) Христос знову обіцяє, що станеться, коли учнів приведуть перед правителями: «Я дам вам уста й премудрість (ймовірно від Духа, як у 12:12), якій не зможуть противитись, ані всто-

*Контекст
Нового Завіту
допомагає нам
побачити, що
Христос жив,
помер і воскрес
під дією сили
Святого Духа.*

яти усі супротивники ваші».

Описані Лукою події після воскресіння Христа мають особливе значення. «І ось Я посилаю вам обітницю Отця Мого, а ви очікуйте в місті Єрусалимі, поки одягнетесь силою з висоти» (Лк. 24:49). Будь-які сумніви в суті обітниці Отця швидко розсіюються вступом Луки до Книги Діян, де він знову цитує Христа: «Не відлучайтесь з Єрусалиму, а очікуйте обітницю Отця, про яку ви чули від Мене. Бо Іван хрестив водою, – ви ж будете охрещені Духом Святим через декілька днів» (Дії 1:4, 5). Лука завбачливо побудував свою розповідь так, щоб показати, що Христос завершив Своє служіння на Землі згадкою про обітницю Хрестителя про хрещення Святим Духом. Тепер Христос, Який хрестить Духом, був готовий повністю занурити Своїх учнів у того ж Духа, який наповнював силою Його власне служіння.

Харизматична суть обітниці Отця незаперечна. Коли обітниця вповниться, учні зодягнуться «силою («дунаміс») згори» (Лк. 24:49). У Книзі Діян Христос пообіцяв: «Ви приймете силу («дунаміс»), як зійде на вас Дух Святий» (1:8).

Немає сумнівів у тому, що хрещення Духом, про яке проколував Хреститель на початку Євангелія від Луки, має на меті відобразити потужний вплив Святого Духа, що підготувало учнів до енергійного служіння в якості свідків Христа. Тлумачення хрещення Духом як відродження згори (початкове звернення до Бога) і тим самим применшення його харизматичної сили, навряд чи відповідає духу Євангелій.

ВЧЕННЯ ХРИСТА ПРО ДУХ У ЄВАНГЕЛІЇ ВІД ІВАНА

З усіх чотирьох євангелістів Іван описує вчення про Святого Духа найбільш докладно. Починаючи зі свідчення Івана Хрестителя, це Євангеліє відображає дещо більш повну пневматологію і проливає світло на вчення Христа про повноту дій Святого Духа. У цілому Іван зосереджується радше на сотеріологічній, а не харизматичній стороні, і розкриває такі відтінки вчення Христа, які не згадуються в синоптичних Євангеліях. Коротенько в пневматології Івана можна виділити наступні пункти:

Іван Хреститель свідчив, що під час хрещення Христа на Нього з небес зійшов Святий Дух і перебував на Ньому (1:32, 33).

Ця подія підтвердила, що Христос – Той, Хто буде хрестити Святим Духом (1:33).

Розмовляючи з Никодимом, Христос відзначає, що Його учні повинні народитися («заново», або «згори») від Духа (3:6, 8).

Господь дає Христу Духа без міри (3:34).

Дух дає життя (6:63).

Дух почав перебувати з учнями та іншими віруючими лише після того, як Христос був прославлений (7:39).

Після прославлення Христа віруючі приймуть Духа як «ріки води живої», які потечуть «з середини» (7:38).

Іван називає Дух «Параклетос», який прийде до учнів після того, як їх покине Христос, щоб навіки бути Утішителем, Другом і Захисником (14:16; 15:26; 16:7).

Іван називає Дух Духом правди, що буде вчити учнів і нага-

дувати їм слова Христа (14:17, 26; 15:26; 16:13).

Дух виходить як від Отця, так і від Сина (14:26; 15:26).

Дух є не автономний, або незалежний, авторитет, а сповіщає все, що від Христа (16:15).

Судячи з розповіді Івана, основну частину сотеріологічної дії Дух виконував після Вознесіння Христа. Іван, на відміну від інших євангелістів, підводить свою розповідь до яскравої кульмінації, описуючи раптове явище воскреслого Господа десяти схвилюваним апостолам, які Його ще не бачили (20:19-22). Христос заспокоїв їх, благословивши миром, і запевнив у тому, що перед ними дійсно воскреслий Христос. «Тоді Ісус знову сказав їм: «Мир вам! Як послав Мене Отець, так і Я посилаю вас!»» (вірш 21). І далі він виголосив ще більш вражаючі слова: «Прийміть Духа Святого!» (вірш 22). Цією яскравою фразою Іван завершує вчення Христа про Святого Духа.

Ранні п'ятидесятники вірили, що саме в цей момент перші учні народилися згори від Духа. Хоча суперечки про це між п'ятидесятниками та іншими конфесіями ведуться до цих пір, ми можемо привести цілком вагомі аргументи на користь нашої точки зору. По-перше, як вже зазначалося, Євангеліє від Івана поступово підводить вчення Христа про Святого Духа до безумовної, кульмінаційної, життєтворчої зустрічі зі Святим Духом після воскресіння Христа в кінці Євангелія. Цей уривок – кульмінація всіх попередніх подій. По-друге, Іван використовує дуже виразну мову. Грецьке слово «емфісіо», що означає «дихати», у біблійному богослов'ї має особливе теологічне значення. У грецькому перекладі Старого Завіту (Септуагінті), який широко використовувався в часи Христа, це дієслово використовується в Книзі Буття (2:7), коли Бог «вдихнув у ніздрі її [Адама] подих життя»; в Третій Книзі Царств (17:21), коли Ілія «схилився» над померлим отроком вдови, і той повернувся до життя, а також у Книзі пророка Єзекіїля (37:9), коли Господь наказав: «Прийди, дух

[«пневма»], і дихни на цих забитих, і вони оживуть».

СМЕРТЬ І ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТА У ДУСІ

Хоча в Євангеліях безпосередньо нічого не говориться про дію Духа в смерті і воскресінні Христа, контекст Нового Завіту допомагає нам побачити, що Христос жив, помер і воскрес під дією сили Святого Духа. Згідно автора Послання до євреїв, Христос «Духом Святим приніс Себе непорочного Богу» (Євр. 9:14).

Жодного разу в Новому Завіті не говориться, що Христос воскресив Себе Сам. Як правило, йдеться, що Бог (Отець) воскресив Христа з мертвих. Точна суть ролі Святого Духа у воскресінні Христа незрозуміла, і повне значення вибраних текстів спірне. Але сама суть віри в Святу Трійцю вимагає присутності і дії Духа, що підтверджують деякі тексти. Так, у Посланні до римлян (1:4) Павло пише: «... об'явленого Сина Божого в силі, духом святості, через воскресіння з мертвих, Ісуса Христа, Господа нашого». У Посланні до Римлян (8:11) Святий Дух – це «Дух Того, Хто воскресив Ісуса з мертвих», а також посередник, через якого наші тілні тіла воскресають до життя. У Першому Посланні Петра (3:18) Христос «вмер тілом, але ожив Духом».

ЗНАЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ХРИСТА ЗІ СВЯТИМ ДУХОМ І ВЧЕННЯ ПРО НЬОГО

Дана серія статей замислювалася як незаперечний доказ класичної п'ятидесятницької доктрини про Святого Духа на основі повної історії викуплення, від Старого до Нового Завіту. Всі Євангелії містять чимало деталей, істотних для розуміння хрещення Духом:

Очевидно, Святий Дух перебував у Христі з самого Його зачаття.

Сходження Святого Духа на Христа після Його хрещення у воді ознаменувало нову дію Духа, наділення харизматичними дарами, що додало Йому сил на служіння.

Саме в Дусі Христос зміг виконати Своє служіння: проповідувати, вчити, творити чудеса. Біблійний текст не

підтримує розуміння, що Христос ніс служіння в силу Своєї Божественності.

У Своему вченні Христос безсумнівно пов'язував Дух з народженням згори, але жодного разу не назвав народження згори «хрещенням у Дусі».

Можна сміливо стверджувати, що «подих» Христа на апостолів після воскресіння цілком став їхнім народженням згори, що відбулося до хрещення Духом у день Пятидесятниці і окремо від цієї події (хоча п'ятидесятницька доктрина про хрещення Духом не покладається на один цей висновок).

Єдина згадка Христом хрещення Святим Духом визначає його як хрещення силою, яка зробить служіння учнів плідним. Христос ніколи не пов'язував хрещення Духом з народженням згори, яке приходить з Духом.

Взаємодія Христа зі Святим Духом, а також Його вчення про особистість і дії Духа – це цінні дані, що доповнюють відомості зі Старого Завіту, Книги Діян і Євангелій, на основі яких ми формуємо Біблійну доктрину про хрещення Святим Духом.

ПРИМІТКИ

¹ Це фраза з книги Крейга Кінер, *The Spirit in the Gospels and Acts: Divine Purity and Power* (Peabody, Mass.: Hendrickson Publishers, 1997), 50.

² Див словесну групу «бапто» у *Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature* під редакцією Ф.У. Данкер, 3-є вид. (Chicago: University of Chicago Press, 2000).

Едгар Лі,
доктор богослов'я, заслужений академічний декан у відставці і старший професор духовного зростання і пасторського богослов'я Семінарії Асамблей Божих, голова Комісії з доктринальної чистоти Генеральної Ради Асамблей Божих

ЗРАЗОК ОСОБИСТОГО БЛАГОВІСТВУВАННЯ

Благовіствування починається з прикладу пастора. Перш ніж пастор церкви, молодіжний лідер або дитячий служитель почнуть закликати прихожан до особистого благовістя, він повинен сам почати подавати приклад цього служіння. Лука починає Книгу Дій з повчальної фрази про Христа: «Про всі діяння і науку Ісуса». Порядок дій тут має значення. Сучасна освіта побудована на зворотному принципі: спочатку навчають, а потім чекають, коли ж студенти почнуть робити так, як їх навчали. Христос спочатку робив, а потім навчав. Наш зразок – це наш Творець. Який приклад у служінні особистого благовістя подає пастор?

В себе вдома. Подавати приклад благовістя необхідно починати вдома. Значна частина довіреного нам Богом служіння полягає у благовісті нашим дітям і в їхній настанові.

В церкві. В церкві пастор може подавати приклад благовістя, регулярно запрошуючи всіх бажаючих отримати спасіння. Навіть якщо ніхто не відгукується на заклик, прихожани бачать з якою турботою, рвучкістю і відданістю пастор прагне знайти заблудлих.

У суспільстві. Пастори євангельських церков можуть мати вплив і на людей поза церквою. Відносини з невірними мають багато можливостей поділитися з ними Благою Звісткою.

У світі. Існує прямий взаємозв'язок між прагненням пастора спасти заблудлих у рідному місті і його баченням про заблудлих у всьому світі. Якщо члени церкви бачать, як пастор стурбований долями мільйонів заблудлих грішників у всьому світі, це істотно впливає на їхнє сприйняття заблудлих у рідному місті.

*Ренді Харст,
м. Спрінгфілд, штат Міссурі*